

บทที่ 4

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์กลยุทธ์การสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการนำไปใช้สำหรับบริบทโรงเรียนชายแดนภาคใต้” ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสอนของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ความสำเร็จ 3) เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์และพัฒนาแนวทางการนำไปใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในบริบทสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลความคิดเห็นของครูต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การศึกษาที่ผ่านมาชี้ชัดว่าความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของครูผู้สอนสามารถส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Almulla, 2015; Metzler & Woessmann, 2012) โดยเฉพาะการปฏิบัติ ซึ่งถือได้ว่าครูผู้สอนจะปฏิบัติหรือจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานของความรู้ ความเชื่อและทัศนคติของตนเอง (Wilkins, 2008) ด้วยเหตุนี้ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเปลี่ยนแปลงแนวทางการเรียนการสอนของครูผู้สอนจากการสอนแบบเดิมไปสู่การสอนแนวใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และหากครูยังขาดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้เรียนในอนาคต จากการศึกษาความเข้าใจและทัศนคติของครูผู้สอนจากสามโรงเรียนในสามประเทศอาเซียนพบว่า ครูทุกคนมีความเข้าใจและตระหนักในแนวทางการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ทันสมัยตลอดเวลา ตัวอย่างครูจากประเทศมาเลเซียได้กล่าวว่า “อย่างวิชาของผม วิชาศาสนา เวลาเรามีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มีเกมให้เล่น มีวิดีโอให้ดูเขาจะสนใจมากกว่าการสอนแบบบรรยาย ผมก็เลยต้องพยายามหาวิธีใหม่ ๆ มาสอนเขา” (สัมภาษณ์ครูประเทศมาเลเซีย) ในหัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ผลจากการศึกษาความเข้าใจของครูต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย คือ 1) ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2) มุมมองของครูต่อคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งข้อค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามมุมมองของครูผู้สอนมี 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การศึกษาที่สร้างให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ 3) การสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดี 4) การบูรณาการศาสนาในรายวิชา 5) การรู้เท่าทันสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีการสื่อสาร และ 6) การเป็นพลเมืองโลก โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาที่สร้างให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การที่บุคคลมีความอยากรู้ อยากพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนมีมุมมองต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นการที่บุคคลไม่อยู่กับที่ ต้องมีการเตรียมความพร้อมและมีความต้องการที่อยากจะเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งหากไม่มีการเรียนรู้บุคคลนั้นอาจตามความรู้ไม่ทันต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่ค่อนข้างมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอนบางท่านเห็นว่าถึงแม้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา เนื้อหาที่จัดสอนอาจเป็นความรู้เดิมที่ผู้เรียนทุกยุคทุกสมัยจะต้องเรียนรู้ แต่เทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอน อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูผู้สอนเองก็จะต้องมีการเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

การพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ คือ การที่บุคคลสามารถปรับพฤติกรรม ความคิด ทักษะของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนมีมุมมองต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่บุคคลจะต้องสามารถทำได้ คือ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน ทั้งครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือบุคคลทั่วไป เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพยายามสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัว พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การใช้เทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ การมีความรู้ใหม่ๆ มาอัปเดตสถานการณ์ให้ผู้เรียนร่วมวิเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งหากครูผู้สอนและผู้เรียนมีทักษะในการปรับตัวที่ดีจะทำให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดี คือ กระบวนการในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมหรือในกลุ่ม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และทุกคนจะต้องสามารถสื่อสาร ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกให้กับผู้ที่ต้องการสื่อไปถึงให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้รับสารที่ดีด้วยเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนเห็นว่าทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับยุคปัจจุบัน คือ ทักษะการสื่อสาร ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้ในรายวิชาที่จะต้องมีการจัดการเรียนการสอน เพราะสังคมทุกวันนี้จะต้องพึ่งพาการสื่อสารแทบทั้งสิ้น ทั้งการสื่อสารโดยตรงระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารทางอ้อมผ่านโลกออนไลน์หรือการสื่อสารผ่านสื่อกลางต่าง ๆ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพยายามเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการศาสตร์ในรายวิชา คือ การศึกษาในลักษณะการบูรณาการรายวิชาศาสนาและสามัญมากกว่าการแยกเป็นวิชาศาสนากับสามัญ เพื่อให้บุคคลสามารถนำหลักการทางศาสนาไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของตนเองได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นการศึกษาที่จะต้องสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ทั่วไปเข้ากับหลักการทางศาสนา ไม่สามารถแบ่งแยกความรู้ทั่วไปกับความรู้ศาสนาออกจากกัน ซึ่งโรงเรียนได้เน้นเกี่ยวกับการนำหลักศาสนาไปใช้กับการศึกษา การใช้ในชีวิตประจำวันทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งจากสภาพปัญหาพบว่าเด็กในปัจจุบันขาดความตระหนักและไม่สามารถนำหลักศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งบ่มเพาะและปลูกฝังความรู้ความเข้าใจทางศาสนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการนำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาต่อไปในอนาคต

การรู้เท่าทันสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ การนำไปใช้ที่ถูกต้องและถูกวิธี และสามารถป้องกันตนเองจากการถูกโจมตีจากเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ รวมทั้ง สามารถที่จะวิเคราะห์และนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีวิจารณญาณ ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันค่อนข้างมาก ทั้งโทรศัพท์มือถือ การใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาต่าง ๆ แต่กลับพบว่าผู้เรียนยังคงไม่สามารถที่จะบริหารจัดการ เวลาในการใช้เทคโนโลยี และยังไม่รู้เท่าทันพิษภัยจากการเสพติดเทคโนโลยีมากจนเกินไป ดังนั้นครูผู้สอนจะต้อง พยายามสอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้เทคโนโลยีให้เป็น รู้คุณค่าและโทษของการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและถูกวิธี

การเป็นพลเมืองโลก คือ ในปัจจุบันที่บุคคลสามารถติดต่อสื่อสาร การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงได้ทุกที่ของโลก ทำให้บุคคลไม่เพียงพลเมืองท้องถิ่นอีกต่อไป แต่เป็นพลเมืองโลกที่สามารถรับรู้ ข่าวสารของโลก การแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับโลกผ่านช่องทางการสื่อสาร สมัยใหม่ ดังนั้นบุคคลในปัจจุบันจึงต้องมีทักษะความเป็นพลเมืองโลก การเข้าใจวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม ในทางสังคม และการปรับตัวและยืดหยุ่นในสถานการณ์อื่น ๆ ในระดับสังคมโลก

4.1.2 มุมมองของครูต่อคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

ลักษณะของครูที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ตามมุมมองของครูผู้สอน มี 9 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) ครูคือ โค้ช 2) ผู้สอนประสบการณ์และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน 3) เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน 4) บูรณาการศาสตร์ ในการเรียนการสอน 5) ศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา 6) มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา 7) รู้ทันเทคโนโลยี 8) มีเทคนิค การสอนที่ทันสมัย และ 9) สอนกันเป็นทีม ซึ่งแต่ละลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

ครูคือโค้ช คือ การที่ครูผู้สอนคอยแนะนำ ชี้แนะ และให้ความกระจ่างเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เรียน เกิดความไม่เข้าใจ สงสัย หรือต้องการความคิดเห็นความช่วยเหลือ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ลักษณะของครูใน ศตวรรษที่ 21 ตามมุมมองของครูผู้สอนเห็นว่า ครูจะต้องเป็นเสมือนโค้ช ผู้ที่คอยชี้แนะแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ เข้าใจว่าสิ่งที่ผู้เรียนกำลังคิด กำลังศึกษาหรือค้นหาเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี สิ่งใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม แต่ครูผู้สอนไม่อาจบังคับให้ผู้เรียนเชื่อในสิ่งที่ครูผู้สอนชี้แนะหรือไม่ เนื่องจากผู้เรียนปัจจุบันมีความคิดเป็นของ ตนเองค่อนข้างสูง ดังนั้นครูผู้สอนทำหน้าที่คอยอธิบายและชี้แนะสิ่งที่ดีให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังเห็น ว่าถึงแม้ปัจจุบันเทคโนโลยีจะเข้ามามีอิทธิพลกับวิถีชีวิต แต่อย่างไรก็ตามคุณครูก็ยังเป็นแหล่งให้ความรู้กับผู้เรียน เป็นสำคัญ ดังนั้นครูผู้สอนยังคงต้องทำหน้าที่ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ดีและถูกต้องให้กับผู้เรียนต่อไป

ผู้สอนประสบการณ์และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนนอกจากจะต้องทำหน้าที่ในการให้ ความรู้ในเนื้อหาวิชาแล้ว ครูผู้สอนยังจะต้องสอนทักษะชีวิตที่ผู้เรียนจะต้องนำไปปรับใช้ในชีวิตอนาคตให้ได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นครูที่คอยอบรมและสอนเกี่ยวกับทักษะชีวิตให้กับ ผู้เรียนให้มาก เนื่องจากเป็นทักษะที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้ในเนื้อหาวิชาทั่วไป โดยครูผู้สอนจะต้อง สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาเข้ากับชีวิตประจำวันและอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ ได้ว่าในชีวิตจริงนั้นผู้เรียนจะต้องพบกับอะไรบ้าง จะต้องปรับตัวอย่างไร เช่น การสอนทักษะการใช้ชีวิตในสังคม ที่มีการแข่งขัน การคิดเป็น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจ การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี และการมีส่วนร่วม

ร่วมในสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่ให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับหลักศาสนามากขึ้น ผ่านการสอนทักษะชีวิตต่าง ๆ ในเนื้อหาวิชาที่สามารถนำมาบูรณาการและสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน

เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนต้องพยายามทำความเข้าใจและเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียนในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากหากไม่สามารถเข้าใจผู้เรียน ครูผู้สอนอาจไม่สามารถเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเข้าใจความแตกต่างทางความคิด พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับครูผู้สอนในปัจจุบัน เพราะผู้เรียนมีความคิดของตนเองค่อนข้างสูง แต่ละบุคคลมาจากพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดู ความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนย่อมแตกต่างกัน ประกอบกับมีเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งพฤติกรรมของผู้เรียนจึงมีความแตกต่างจากผู้เรียนสมัยก่อนที่ผู้เรียนจะมีลักษณะเรียบร้อย เข้าใจง่าย แต่ปัจจุบันผู้เรียนจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความถนัดที่หลากหลาย ดังนั้นอาจเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจและคิดหาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

บูรณาการศาสตร์ในการเรียนการสอน คือ การที่ครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ความรู้วิชาต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการสอนในรายวิชาอื่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในรายวิชานั้น ๆ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถบูรณาการศาสตร์กับหลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเชิงรูปธรรม เกิดความตระหนัก และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับหลักการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนทั้งสามประเทศ ทั้งประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นโรงเรียนที่ให้ความสำคัญในการบูรณาการศาสตร์วิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนา โดยครูผู้สอนจะต้องสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนให้เข้ากับหลักการทางศาสนาให้มากที่สุด

ศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา คือ การที่ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้เรียนในยุคปัจจุบันเข้าถึงความรู้ได้ง่ายรวดเร็ว และมีแหล่งเรียนรู้มากมายที่จะทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพยายามศึกษาหาความรู้ให้เท่าทันและให้มากกว่าผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความเห็นว่าอิสลามได้กล่าวถึงการศึกษาไว้ว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบันที่ทุกคนต้องกระตือรือร้นในการศึกษาตลอดเวลา และนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิต ดังเช่นครูผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติมที่นอกเหนือจากเนื้อหาความรู้ยังต้องหมั่นศึกษาเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา คือการที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนเองสอนดีที่สุด จากการศึกษพบว่าครูผู้สอนบางคนได้รับหน้าที่ในการสอนในหลายวิชาที่ตนเองไม่มีความถนัด เนื่องจากโรงเรียนขาดแคลนครูสอนในบางวิชา หรือครูลาป่วย จึงทำให้ครูผู้สอนต้องรับหน้าที่สอนหลายวิชา ซึ่งการสอนหลายวิชาทำให้ครูผู้สอนต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนและศึกษาเพิ่มเติม ส่งผลให้ไม่เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาใดวิชาหนึ่งได้ในเชิงลึก จากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนต้องการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้นเพราะจะทำให้ตนเองสอนได้ดี และมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ในรายวิชานั้น ๆ เนื่องจากผู้เรียนในยุค

ปัจจุบันทันต่อความรู้ มักมีคำถามในการเรียน และหากไม่สามารถมีวิธีการใหม่ที่ดีที่สามารถจูงใจผู้เรียนในการเรียน ก็จะทำให้เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียนได้ง่าย ซึ่งในหลายโรงเรียนจะมีวิธีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเชี่ยวชาญในวิชาตนเอง โดยการส่งไปอบรมในวิชานั้น ๆ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในวิชานั้นอย่างแท้จริง

รู้ทันเทคโนโลยี คือ การที่ครูผู้สอนจะต้องรู้เท่าทันการพัฒนาทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร และสามารถรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากเทคโนโลยีค่อนข้างมาก และให้ความสนใจในการใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือทางเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์มือถือ สื่อทางอินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ และอุปกรณ์อื่นที่ทันสมัย ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันเทคโนโลยีในปัจจุบันและนำความรู้ทักษะเหล่านั้นมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้การสอนแบบมีกิจกรรมในห้องเรียน การใช้สื่อในโลกออนไลน์ การใช้ PowerPoint แทนการสอนแบบบรรยายแบบเก่า การฉายภาพวิดีโอต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งครูผู้สอนยังต้องสามารถให้คำแนะนำในการใช้สื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้

มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย คือ การที่ครูผู้สอนต้องมีการนำเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจและทันสมัยต่อยุคสมัยของเด็กในปัจจุบัน เนื่องจากผู้เรียนในยุคปัจจุบันชอบสิ่งใหม่ๆ ที่มีความน่าสนใจ และมีสมาธิในการเรียนสั้นกว่าในอดีต ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องปรับเทคนิควิธีการสอนให้ทันกับความสนใจของผู้เรียน จากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนเห็นว่า ครูต้องมีปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากแบบเดิมที่เน้นการสอนบรรยาย ให้มีการเพิ่มการสอนโดยมีกิจกรรมในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนได้ร่วมสนุกและวิเคราะห์พร้อมกับเนื้อหาความรู้ หรือการเปิดวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนได้ร่วมรับชม และช่วยกันคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชา ด้วยวิธีการใหม่จะทำให้ผู้เรียนหันมาสนใจการเรียนการสอนได้มากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องพร้อมที่จะเรียนรู้และพยายามหาวิธีใหม่ ๆ มาสอนอยู่เสมอ

สอนกันเป็นทีม คือ การเรียนการสอนแบบครูคนเดียวสอนวิชาเดียวอาจไม่เหมาะสมอีกต่อไปสำหรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากรายวิชาจำเป็นต้องบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ดังเช่น STEM ซึ่งวิชาอื่น ๆ ก็จำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่เป็นจริงที่ไม่สามารถแยกความรู้ออกจากกันได้ ดังนั้นครูควรทำงานหรือสอนกันเป็นทีม ตั้งแต่การวางแผนการสอน การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียน รายวิชาจึงต้องมีการปรับปรุงให้เป็นสหศาสตร์ และการช่วยกันสอนสอดคล้องกับการทำงานเป็นทีมซึ่งเป็นทักษะหนึ่งในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่เฉพาะผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียวที่ต้องมีทักษะแต่ครูก็ต้องสามารถทำงานเป็นทีมหรือสอนเป็นทีมได้เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบข้อมูลความเข้าใจและทัศนคติของครูผู้สอนต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย
ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับ	1. การศึกษาที่สร้างให้บุคคลเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	✓	✓	✓
	2. การพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ	✓	✓	✓

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย
การศึกษาในศตวรรษที่ 21	3. การสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดี	-	✓	✓
	4. การบูรณาการศาสนาในรายวิชาอื่น ๆ	-	✓	✓
	5. การรู้เท่าทันสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร	-	✓	✓
	6. การเป็นพลเมืองโลก	-	✓	✓
มุมมองของครูต่อคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21	1. ครูคือโค้ช	✓	-	✓
	2. ผู้สอนประสบการณ์และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน	✓	✓	✓
	3. เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน	-	✓	✓
คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21	4. บูรณาการศาสตร์ในการเรียนการสอน	✓	✓	✓
	5. ศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา	✓	✓	-
	6. มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา	✓	✓	✓
	7. รู้ทันเทคโนโลยี	-	✓	✓
	8. มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย	✓	✓	-
	9. สอนกันเป็นทีม	✓	✓	-

4.2 กลยุทธ์การสอนของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์การสอน หมายถึง โครงสร้าง รูปแบบ เทคนิค วิธีการ หรือกระบวนการที่ครูผู้สอนใช้เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย โดยกระตุ้นและช่วยให้ผู้เรียนสามารถสนใจและมีสมาธิในการเรียนรู้ การจัดการข้อมูลเพื่อความเข้าใจและการจดจำ รวมถึงการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Alberta Learning, 2002) ในการศึกษาวิจัยที่ใช้กรอบกลยุทธ์ 6 ด้าน (Greenberg & Davila, 2002; Katherine Prince, 2014; Neittaänmäki et al., 2016) ประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน 3) การวิเคราะห์ประเด็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน 4) การออกแบบการวัดผลและประเมินผล 5) การประกันคุณภาพการสอน 6) การพัฒนาด้านวิชาชีพของครูผู้สอน รายละเอียดแต่ละด้านมีดังนี้

4.2.1 หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 และในบริบทของโรงเรียนสอนศาสนา ผู้พัฒนาหลักสูตร นักการศึกษา และครูผู้สอนต้องจัดหลักสูตรและวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด (Su, 2012) หลักสูตรเป็นทั้งเนื้อหา ประสบการณ์ในการเรียนรู้ เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน การวางแผน และการจัดการเรียนการสอน (Lunenburg, 2011) สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนทั้งในทางศาสนาถือได้ว่ามีความท้าทายอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน รวมถึงการเตรียมประสบการณ์ของผู้เรียนให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพควบคู่กับการเรียนรู้ตามหลักศรัทธาหรือคำสอนของศาสนา (M. A. Lubis, Mustapha, & Lampoh, 2009) ข้อมูลต่อไปนี้เป็นการนำเสนอโครงสร้างหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย 1) โครงสร้างรายวิชาการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2) วิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 โครงสร้างหลักสูตรวิชาสามัญบูรณาการอิสลาม

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างรายวิชาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ได้มีการปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีหลักการ Teach Less Learn More หรือสอนให้น้อยลงและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น หรือลดเนื้อหาการเรียนรู้ให้น้อยลงและเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Charlene & Diwi, 2009; Fadel, 2010; Trilling & Fadel, 2009) ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างรายวิชาในอดีตที่เห็นจำนวนรายวิชาจำนวนมาก และนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาก็ต้องเรียนมากกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป (นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, 2550) จากการศึกษพบว่า การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนทำการวิเคราะห์และทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ใหม่ โดยให้ครู บุคลากร รวมถึงตัวแทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพิจารณาว่าเนื้อหาใดที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูง และการใช้ชีวิตของผู้เรียน โดยการทำงานร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนที่คอยสนับสนุนและแลกเปลี่ยนร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ เนื่องจากรายวิชาของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมีจำนวนมากที่ต้องเรียนทั้งวิชาสามัญและศาสนา และเวลามีจำกัด การเรียนการสอนจึงต้องเน้นการปฏิบัติและให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาด้วยตนเองและเน้นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียน

“ตอนที่โรงเรียนจะปรับหลักสูตรเครือข่ายก็ได้เชิญตัวแทนครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองมาร่วมกัน เสนอแนะและวิเคราะห์เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ ส่วนใดที่ไม่สำคัญก็ตัดออก และเพิ่มเนื้อหาที่ทันสมัยและผู้เรียนต้องใช้จริงในชีวิตประจำวัน” (Ummul Qura School Principal, 2019)

“โรงเรียนในสิงคโปร์ MUIS จะมีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนในการทำ หลักสูตรของเครือข่ายโรงเรียน เราต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและทาง กระทบวงก็เข้มงวดในเรื่องคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การจัดทำสาระจึงต้องสอดคล้องกับ บริบทของประเทศและความต้องการของสังคมด้วย” (MAI Principal, 2019)

โครงสร้างหลักสูตรทุกโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักสูตรของแกนกลางของชาติเป็นฐาน กล่าวคือ เนื้อหาสาระของรายวิชาหรือโครงสร้างวิชาถูกกำหนดโดยหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งโรงเรียน ได้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายและตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนด แต่โรงเรียนสามารถปรับเพิ่มหรือลดรายวิชาได้ตามความเหมาะสม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในประเทศมาเลเซีย กับอินโดนีเซียค่อนข้างให้ความยืดหยุ่นแก่โรงเรียน ยกเว้นประเทศสิงคโปร์ที่มีความเข้มงวดและโรงเรียนต้อง ปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนดอย่างเคร่งครัด การจัดทำหลักสูตรให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนซึ่งโรงเรียน สามารถนำหลักสูตรมาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาศาสนาได้ ในขณะที่เดียวกันการปรับเปลี่ยนหลักสูตรของแต่ละ ประเทศส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติ ซึ่งพบว่าการปรับเปลี่ยนหลักสูตรแต่ละครั้งต้องใช้เวลาในการปรับตัว และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เพื่อการพัฒนาผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนและครูผู้สอนก็

มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจมากที่สุด จากการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนทั้งสามแห่งในสามประเทศมีข้อค้นพบดังนี้

ประเทศมาเลเซีย โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการอิสลาม SMI HIDAYAH รายวิชาหลักตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด 11 รายวิชา จำนวน 62 คาบต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย 1. วิชาภาษามลายู 2. ภาษาอังกฤษ 3. คณิตศาสตร์ 4. วิทยาศาสตร์ 5. ประวัติศาสตร์ 6. อิสลามศึกษา/จริยธรรมศึกษา 7. พลศึกษาและสุขศึกษา 8. ภูมิศาสตร์ 9. การงานอาชีพและเทคโนโลยี 10. วิทยาการคอมพิวเตอร์พื้นฐาน 11. ภาษาอาหรับ รายวิชาบังคับตามหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นรายวิชาอิสลามศึกษาที่โรงเรียนจัดทำเพิ่มเติมโดยบูรณาการรายวิชาเข้าไปในโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง 6 รายวิชา ซึ่งอยู่ในกลุ่มวิชาจริยศาสตร์หรืออิสลามศึกษาที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับ 2 โรงเรียนกำหนดให้นักเรียน จำนวน 11 คาบต่อสัปดาห์ และจำนวน 9 คาบต่อสัปดาห์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรายวิชาประกอบด้วย 1. อัล-อะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) 2. อัล-กुरอาน 3. ฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) 4. อัล-หะดีษ (วจนะศาสนทูต) 5. ประวัติศาสตร์อิสลาม 6. ตัจญูวิต (หลักไวกรรมอัลกुरอาน) นอกจากนี้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ 1. กลุ่มศึกษาอิสลาม (Usrah) 2. ลูกเสือ 3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (วิชาการและกีฬา) 4. แนะนำและให้คำปรึกษา 5. กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน และกิจกรรมหลักสูตรเสริมเฉพาะ คือ กิจกรรมการอ่านอัลกुरอานร่วมกัน (หน้าเสาธง) โดยจะจัดสัปดาห์ละ 3 คาบ โดยโครงสร้างหลักสูตรแสดงได้ดังตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการอิสลาม SMI HIDAYAH

องค์ประกอบ	เกณฑ์ กระทรวง	จำนวนคาบต่อสัปดาห์			
		ม. 1	ม. 2	ม. 3	
รายวิชาหลักตามหลักสูตรแกนกลาง					
A.	1. ภาษามลายู	8	6	5	8
	2. ภาษาอังกฤษ	7	5	5	8
	3. คณิตศาสตร์	7	6	6	8
	4. วิทยาศาสตร์	7	6	6	8
	5. ประวัติศาสตร์	4	3	3	6
	6. อิสลามศึกษา/จริยธรรมศึกษา	8	3	3	4
	7. พลศึกษาและสุขศึกษา	4	2	2	2
	8. ภูมิศาสตร์	3	3	3	5
	9. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	4	4	4	5
	10. วิทยาการคอมพิวเตอร์พื้นฐาน	4	2	2	-
	11. ภาษาอาหรับ	6	5	5	8
รายวิชาบังคับตามหลักสูตรท้องถิ่น					
B.	1. อัล-อะกีดะฮ์	-	2	2	-

องค์ประกอบ	เกณฑ์ กระทรวง	จำนวนคาบต่อสัปดาห์		
		ม. 1	ม. 2	ม. 3
2. อัล-กุรอาน	-	4	4	4
3. ฟิกฮ์	-	2	2	2
4. อัล-หะดีษ	-	1	1	2
5. ประวัติศาสตร์อิสลาม	-	1	1	1
6. ตัจญูวีด	-	1	1	-
กิจกรรมพัฒนาตัวตน				
1. กลุ่มศึกษาอิสลาม (Usrah)	-	2	2	2
2. ลูกเสือ	-	4*	4*	-
3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (วิชาการและกีฬา)	-	4*	4*	-
4. แนะนำและให้คำปรึกษา	-	-	-	-
5. กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน	-	-	-	-
หลักสูตรเสริมเฉพาะ				
1. กิจกรรมการอ่านอัลกุรอาน (หน้าเสาธง)	-	3	3	3
รวม	62	69	69	74

*สลับสัปดาห์ละครึ่งระหว่างกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ ลูกเสือ ชมรมวิชาการ และชมรมกีฬา

จากการศึกษาแนวทางการจัดโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน SMI HIDAYAH พบว่ายังคงยึดสาระจากหลักสูตรแกนกลางเป็นสำคัญแต่โรงเรียนได้ลดจำนวนสาระลง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการของมาเลเซียให้โรงเรียนสามารถปรับลดจำนวนได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามในรายวิชาอิสลามศึกษามีการเรียนการสอนเพียง 9-11 คาบเท่านั้น ซึ่งแม้จะมากกว่าประเทศอินโดนีเซียและสิงคโปร์แต่น้อยกว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทยที่เรียนมากกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์ ข้อสังเกตอีกประการที่สำคัญคือโรงเรียนลดรายวิชาศาสนาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลงและเพิ่มจำนวนคาบในรายวิชาสามัญให้เท่าหรือมากกว่าที่กระทรวงกำหนด รวมถึงการลดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เหตุผลคือเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาสามัญมากขึ้นเพื่อให้สามารถสอบแข่งขันและเตรียมความพร้อมในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป โดยรวมนักเรียนจะเรียนรายวิชาต่าง ๆ ร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับ 2 จำนวน 69 คาบต่อสัปดาห์ มากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงกำหนด 7 คาบ และสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 74 คาบต่อสัปดาห์ มากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงกำหนด 12 คาบต่อสัปดาห์

ประเทศอินโดนีเซีย โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการอิสลาม SMPIT UMMUL QURO มีรายวิชาหลักตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด 9 รายวิชา รวมจำนวน 33 คาบต่อสัปดาห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สาระที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ 7 รายวิชา และสาระที่กระทรวงกำหนดแต่ให้โรงเรียนพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาอีก 2 รายวิชา โดย 7 รายวิชา ประกอบด้วย 1. อิสลามศึกษา 2. วิชาพลเมือง 3. ภาษาอินโดนีเซีย 4. ภาษาอังกฤษ 5. คณิตศาสตร์ 6. วิทยาศาสตร์ และ 7. สังคมศาสตร์ ส่วนรายวิชาบังคับตามหลักสูตรท้องถิ่น 2 รายวิชา คือ 1. การเรียนแบบโครงงาน (PBL) (บูรณาการรายวิชา) 2. พลศึกษาและสุขศึกษา

นอกจากสาระที่กระทรวงกำหนดโรงเรียนได้จัดสาระและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผู้เรียน จำนวน 9 สาระหรือกิจกรรม ประกอบด้วย 1. การเรียนรู้อิสลามเชิงลึก (กลุ่มศึกษาอัลกุรอาน) 2. ลูกเสือ 3. กิจกรรมสวนสนาม/วัฒนธรรมโรงเรียน 4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (หลักสูตรพิเศษตามความสนใจ) 5. แนะนำและให้คำปรึกษา 6. เตรียมความพร้อมสู่สนามสอบ โดยจัดให้กับนักเรียนชั้น ม. 1 กับ ม. 3 สำหรับ กิจกรรมที่ 1-5 และจัดให้เฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำหรับกิจกรรมที่ 6 คือกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่การสอบทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ การเรียนอิสลามศึกษาของโรงเรียนนอกจากสาระอิสลามศึกษาซึ่งกำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 คาบต่อสัปดาห์แล้ว โรงเรียนได้จัดสาระอิสลามศึกษาเพิ่มเติม โดยจัดอยู่ในหมวดหลักสูตรเสริมเฉพาะ จำนวน 10 คาบต่อสัปดาห์ คือ 1. ห้องจำอัลกุรอาน กับ 2. การแปลอัลกุรอานและภาษาอาหรับ โดยโครงสร้างหลักสูตรแสดงได้ดังตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการอิสลาม SMPIT UMMUL QURO

องค์ประกอบ	เกณฑ์ กระทรวง	จำนวนคาบต่อสัปดาห์		
		ม. 1	ม. 2	ม. 3
A. หลักสูตรแกนกลาง				
1. อิสลามศึกษา	3	3	3	3
2. วิชาพลเมือง	3	1	1	2
3. ภาษาอินโดนีเซีย	6		5	6
4. ภาษาอังกฤษ	4	4	4	6
5. คณิตศาสตร์	5	6	6	7
6. วิทยาศาสตร์	5	5	5	6
7. สังคมศาสตร์	4	4	4	5
B. หลักสูตรท้องถิ่น				
1. การเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) (บูรณาการรายวิชา)	3	2	2	3
2. พลศึกษาและสุขศึกษา	3	2	2	2
กิจกรรมพัฒนาตัวตน				
1. การเรียนรู้อิสลามเชิงลึก	-	2	2	-
2. ลูกเสือ	-	2	2	-
3. สวนสนาม/วัฒนธรรมโรงเรียน	-	1	1	-
C. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (หลักสูตรพิเศษตามความสนใจ)				
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (หลักสูตรพิเศษตามความสนใจ)	-	3	3	-
5. แนะนำและให้คำปรึกษา	-	1	1	2
6. เตรียมความพร้อมสู่สนามสอบ	-	-	-	2
หลักสูตรเสริมเฉพาะ				
D. 1. ห้องจำอัลกุรอาน	-	6	6	4

องค์ประกอบ	เกณฑ์	จำนวนคาบต่อสัปดาห์		
	กระทรวง	ม. 1	ม. 2	ม. 3
2. การแปลอัลกุรอานและภาษาอาหรับ	-	4	4	3
รวม	33	51	51	51

จากการศึกษาแนวทางการจัดโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน SMPIT UMMUL QURO ยังคงยึดสาระจากหลักสูตรแกนกลางเป็นสำคัญแต่โรงเรียนได้ลดและเพิ่มจำนวนสาระตามความเหมาะสม โดยในรายวิชาอิสลามศึกษา มีการเรียนการสอนเพียง 3 คาบต่อสัปดาห์เท่านั้น และเสริมการเรียนรู้อิสลามเชิงลึกในรูปแบบกลุ่มเรียนรู้อิสลามอีกจำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับ 2 นอกจากสาระอิสลามศึกษาดังกล่าวแล้วโรงเรียนเน้นการท่องจำอัลกุรอานกับการแปลอัลกุรอานและภาษาอาหรับแก่นักเรียน และเมื่อสอบถามโรงเรียนเกี่ยวกับจำนวนสาระที่เพียงพอหรือไม่กับการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนอธิบายว่าได้บูรณาการสาระอิสลามเข้าไปในรายวิชาสามัญทุกสาระวิชา ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อการบูรณาการต่อไป ข้อสังเกตอีกประการที่สำคัญคือโรงเรียนเพิ่มจำนวนคาบในรายวิชาสามัญให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงกำหนด และได้เพิ่มคาบการเตรียมความพร้อมในการสอบ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้วิชาสามัญมากขึ้นและเตรียมพร้อมนักเรียนในการสอบ ซึ่งโรงเรียนถือได้ว่าสามารถสร้างให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงและอยู่ในลำดับต้นของเขตพื้นที่ โดยรวม นักเรียนจะเรียนรายวิชาต่าง ๆ ร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 51 คาบต่อสัปดาห์ มากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงกำหนด 18 คาบต่อสัปดาห์

ประเทศสิงคโปร์ ระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์นั้นแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยใช้ระยะเวลา 4-5 ปี โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการอิสลาม MAI มีรายวิชาหลักตามหลักสูตรแกนกลางกำหนด 9 รายวิชา รวมจำนวน 31 คาบต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย 1. ภาษาอังกฤษ 2. ภาษาแม่ 3. ภูมิศาสตร์ 4. คณิตศาสตร์ 5. วิทยาศาสตร์ 6. สังคมศึกษา 7. พลเมืองศึกษา/จริยศาสตร์ 8. สุขศึกษาและพลศึกษา 9. สะเต็มศึกษา ส่วนรายวิชาศาสนาโรงเรียนได้บูรณาการสาระวิชาในสาระการเรียนรู้แกนกลางโดยเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน 3 สาระการเรียนรู้ จำนวน 18 คาบต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย 1. ภาษาอาหรับ 2. อิสลามศึกษา และ 3. อัลกุรอาน นอกจากรายวิชาข้างต้นโรงเรียนได้จัดเตรียมกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 18 คาบต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย 1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ชมรมกีฬา/ชมรมวิชาการ 2. กิจกรรมรวมพล 3. กิจกรรมผ่อนคลายเป็น 4. กิจกรรมภาษา (ส่งเสริมการอ่าน) 5. อชการนปี (บทสวดศาสนา) นอกจากนี้เนื่องจากโรงเรียนเน้นการใช้ภาษาอาหรับของนักเรียนจึงได้จัดสาระการเรียนรู้ภาษาอาหรับเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่ไม่มีพื้นฐานด้านภาษาอาหรับจำนวน 6 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นวิชาบังคับเฉพาะ เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อและเรียนร่วมกับเพื่อนร่วมห้องได้ โดยโครงสร้างหลักสูตรแสดงได้ดังตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนสามัญบูรณาการของ MAI

องค์ประกอบ	เกณฑ์กระทรวง		จำนวนคาบต่อสัปดาห์	
	SE ³	NA ⁴	ม. 1	ม. 2
A. หลักสูตรแกนกลาง	SE ³	NA ⁴		
1. ภาษาอังกฤษ	6	6	6	6
2. ภาษาแม่	6	6	6	6
3. ภูมิศาสตร์	2	2	3	2
4. คณิตศาสตร์	5	6	7	7
5. วิทยาศาสตร์	6	5	7	7
6. สังคมศึกษา	-	-	-	1
7. พลเมืองศึกษา/จริยศาสตร์	2	2	-	-
8. สุขศึกษาและพลศึกษา	2	2	2	2
9. สะเต็มศึกษา	2	2	2	2
B. หลักสูตรท้องถิ่น (วิชาศาสนา)				
1. ภาษาอาหรับ	-	-	7	7
2. อิสลามศึกษา*	-	-	8	8
3. อัลกุรอาน	-	-	3	3
C. กิจกรรมพัฒนาตัวตน				
1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร				
- ชมรมกีฬา	-	-	2	2
- ชมรมวิชาการ	-	-	2	2
2. กิจกรรมรวมพล	-	-	1	1
3. กิจกรรมผ่อนคลาย	-	-	5	5
4. กิจกรรมภาษา (ส่งเสริมการอ่าน)	-	-	3	3
5. อักษรนปี (บทสวดศาสนา)	-	-	5	5
D. หลักสูตรเสริมเฉพาะ				
1. ภาษาอาหรับเบื้องต้นเพื่อการศึกษาต่อ**	-	-	6	6
รวม	31	31	65	65

* อิสลามศึกษาที่เน้น การนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเรียนเน้นแบบ Active Learning และโครงการ

** เป็นวิชาบังคับเฉพาะนักเรียนที่ไม่เคยเรียนภาษาอาหรับในระดับประถมศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อและเรียนร่วมกับเพื่อนร่วมห้องได้

³ สายการเรียนพิเศษ Special/Express

⁴ สายการเรียนปกติ Normal Academic

แนวทางการจัดโครงสร้างหลักสูตรของ MAI พบว่าหลักสูตรของโรงเรียนยี่ดสาระจากหลักสูตรแกนกลาง เป็นสำคัญเช่นเดียวกับโรงเรียนในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย และโรงเรียนได้ลดและเพิ่มจำนวนสาระตาม ความเหมาะสมหรือบูรณาการสาระเพิ่มเติมในโครงสร้างที่กำหนดโดยกระทรวง โดยจัดเป็นเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียน สำหรับรายวิชาอิสลามศึกษาแม้มีจำนวนคาบมากถึง 8 คาบต่อสัปดาห์ แต่การเรียนการสอนไม่ได้ เน้นเนื้อหาแต่เน้นการทำโครงการและวัดผลจากการปฏิบัติของนักเรียนเป็นหลัก และโรงเรียนได้เสริมการพัฒนา ทักษะภาษาอาหรับของนักเรียนทำให้นักเรียนมีความโดดเด่นทั้งด้านภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ การบูรณาการอิสลามของโรงเรียน MAI มีความโดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อการบูรณาการ อิสลามต่อไป โดยรวมนักเรียนจะเรียนรายวิชาต่าง ๆ รวมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 65 คาบต่อสัปดาห์ มากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงกำหนด 34 คาบต่อสัปดาห์

จากการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตร บูรณาการในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในภาพรวมโรงเรียนบูรณาการรายวิชาอิสลามศึกษาเข้า ไปในโครงสร้างรายวิชาที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศหรือเป็นลักษณะ ซึ่งเป็นการปรับปรุงและ พัฒนาจากหลักสูตรเดิมของโรงเรียนที่เป็นแบบศาสนานิยมหรือการจัดรูปแบบหลักสูตรที่เน้นทางธรรมเป็นหลัก (Yaacob, 2008) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับความต้องการทั้ง ด้านศาสนาและสามัญ รวมถึงการแก้ปัญหาข้อจำกัดของหลักสูตรแบบเดิมที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ ปัจจุบัน (Farouq & Ayodele, 2017) จากการการศึกษาพบว่าหลักสูตรจะมีลักษณะของการบูรณาการสาระ ศาสนาเข้าไปในสาระสามัญทั่วไปและส่วนใหญ่จัดสาระอิสลามให้อยู่ในกลุ่มสาระอิสลามศึกษาที่ไม่ได้แยก ออกเป็นรายวิชาย่อยหรือในลักษณะหลักสูตรคู่ขนาน (Dual curriculum) (Umar et al., 2012) ซึ่งแนวทาง หลักเป็นรูปแบบการจัดโครงสร้างหลักสูตรที่นิยมในประเทศไทย โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน ภาคใต้ของประเทศไทยส่วนใหญ่ที่จะแยกรายวิชาออกจากกัน ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรสามารถเปรียบเทียบได้ดัง ตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย

รายวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ภาคการศึกษา			
	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์	ไทย
กลุ่มสาระวิชาหลัก				
1. ภาษาประจำชาติ/ภาษาแม่	6-5-8	5-5-6	6-6-0	3
2. คณิตศาสตร์	6-6-8	6-6-7	7-7-0	4
3. วิทยาศาสตร์	6-6-8	5-5-6	7-7-0	5 ⁵
4. สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม	-	4-4-5	0-1-0	3
4.1 ภูมิศาสตร์	3-3-5	-	3-2-0	-
4.2 ประวัติศาสตร์	3-3-6	-	2-2-0	2
4.3 พลเมืองศึกษา	-	1-1-2	-	3

⁵ รายวิชาวิทยาศาสตร์หลัก 3 คาบต่อสัปดาห์ รวมกับรายวิชาวิทยาศาสตร์เสริม 2 คาบต่อสัปดาห์

รายวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ภาคการศึกษา			
	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์	ไทย
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	2-2-2	2-2-2	2-2	2
6. ศิลปศึกษา	-	2	2	2
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	4-4-5 ⁶	2	3-3-0 ⁷	2
8. ภาษาอังกฤษ	5-5-8	4-4-6	6-6-0	4 ⁸
9. อิสลามศึกษาหรือจริยศาสตร์	3-3-4 ⁹	3-3-3 ¹⁰	3	13 ¹¹
10. ภาษาอาหรับ	5-5-8	4-4-3	7-7	3
11. วิทยาการคอมพิวเตอร์	5-5-8	-	-	-
12. สะเต็มศึกษา	-	-	2-2	-
13. ภาษามลายู	-	-	-	2
กลุ่มรายวิชาท้องถิ่น				
1. อิสลามศึกษาเพิ่มเติม	11-11-9		8-8	4 ¹²
2. อัลกุรอาน/ท่องจำอัลกุรอาน	-	6-6-4	3-3	-
3. โครงการ (PBL) (บูรณาการรายวิชา)	-	2-2-3	-	-
กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
1. กลุ่มศึกษาอิสลาม ¹³	2-2-2	2-2-0	-	-
2. กิจกรรมลูกเสือ	4*	2-2-0	-	1
3. ชมรมวิชาการ/ชมรมกีฬา	4*	-	-	-
4. ชุมนุม/สมาคม	1	1	4-4	1
5. รวมพล/ชุมนุม	-	-	1-1	-
6. แนะนำและให้คำปรึกษา	-	1-1-2	-	-
7. กิจกรรมสวนสนามและวัฒนธรรม	-	1-1-0	-	-
8. เตรียมความพร้อมในการสอบ	-	0-0-2	-	-
9. กิจกรรมภาษาและส่งเสริมการอ่าน	-	-	5-5	-
10. กิจกรรมอิสระ/สาธารณประโยชน์	-	-	5-5	-
กลุ่มหลักสูตรเสริมพิเศษ				

⁶ ใช้ชื่อสาระวิชาทักษะชีวิต (Life Skills)

⁷ วิชา Design and technology and home economics

⁸ ภาษาอังกฤษหลัก 3 คาบ รวมกับภาษาอังกฤษเสริม 1 คาบต่อสัปดาห์

⁹ รายวิชาอิสลามศึกษาหลัก 5 รายวิชา ประกอบด้วย คือ อัลกุรอาน วจนธรรม เอกภาพ ศาสนบัญญัติ ภาษาอาหรับพื้นฐาน

¹⁰ รายวิชาอิสลามศึกษาประกอบด้วย 3 วิชาหลัก คือ 1) อัลกุรอาน 2) วิชาอิสลามศึกษา 3) จริยธรรม

¹¹ รายวิชาอิสลามศึกษา 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ 1) สาระอัล-กุรอาน 2) สาระอัล-หะดีษ 3) สาระอัล-อะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) 4) สาระอัล-ฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) 5) สาระอัตตารีค (ศาสนประวัติ) 6) สาระอัล-อัคลาบ (จริยธรรม) 7) สาระภาษาอาหรับ และ 8) สาระภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม

¹² รายวิชาอิสลามศึกษาหลัก 3 รายวิชา ประกอบด้วย จริยธรรม อรรถาธิบาย ศาสนประวัติ

¹³ โรงเรียน Ummul Qura ใช้ชื่อ “การเรียนรู้อิสลามเชิงลึก”

รายวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์/ภาคการศึกษา			
	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์	ไทย
1. กิจกรรมอ่านกรูอานร่วมกัน (หน้าเสาธง)	3	-	-	-
2. บทสวดศาสนา	-	-	5-5	-
3. ภาษาอาหรับเพื่อการศึกษาต่อ	-	-	6-6	-
เวลาเรียนต่อคาบ (นาท)	30	35	30	45
จำนวนคาบวิชาศาสนาต่อสัปดาห์ (ไม่รวมวิชาเสริมและภาษาอาหรับ)	12-13	7-8	11	18-23
จำนวนวิชาเรียนต่อวัน (ไม่รวมกิจกรรม)	7	5-6	5-6	9
ช่วงเวลาเรียนในแต่ละวัน	07.30 – 16.00	08.00-15.30	07.00-14.00	08.00-16.00
รวมจำนวนชั่วโมงในแต่ละวัน	8.5 ¹⁴	7.5	7	8
จำนวนวันที่เรียนต่อสัปดาห์	5	5	5	6

หมายเหตุ: หมายเลข x-x-x หมายถึง คาบเรียนชั้น ม.1-ม.2-ม.3

จากตารางที่ 4.5 พบว่าในรายวิชาสำคัญ ได้แก่ วิชาภาษาแม่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับ ประเทศไทยเรียนน้อยกว่าทั้งสามประเทศจำนวนหลายคาบ ในขณะที่วิชาศาสนาประเทศไทยมีรายวิชามากกว่าทั้งสามประเทศเกือบเท่าตัว โดยมาเลเซียเรียนรายวิชาศาสนา 12-13 คาบต่อสัปดาห์ อินโดนีเซียเรียน 7-8 คาบต่อสัปดาห์ สิงคโปร์เรียน 11 คาบต่อสัปดาห์ และประเทศไทยเรียน 18-23 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับระยะเวลาของคาบเรียนพบว่าประเทศไทยเรียนนานที่สุด 45 นาทีต่อคาบ ในขณะที่ทั้งสามประเทศเรียน 30-35 นาทีต่อคาบเท่ากัน โดยสรุปจำนวนวิชาเรียนในแต่ละวันไม่นับรวมคาบกิจกรรมพบว่าประเทศไทยเรียนมากที่สุดที่ 9 คาบต่อวัน ในขณะที่ประเทศอื่นๆ เรียนไม่เกิน 7 คาบต่อวัน แม้จำนวนชั่วโมงในแต่ละวันไม่แตกต่างกันแต่ประเทศอื่น ๆ มีคาบกิจกรรมมากกว่าประเทศไทย ในขณะที่ประเทศไทยเน้นเรียนรายวิชาทั้งวัน และที่สำคัญต่างประเทศเรียนเพียง 5 วันต่อสัปดาห์ในขณะที่ประเทศไทยเรียน 6 วันต่อสัปดาห์

การเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบว่าต่างประเทศพยายามไม่ให้ครูสอนนานเกินไปเพราะเข้าใจพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีสมาธิในการเรียนรู้มากเพียงใด ครูในประเทศสิงคโปร์กล่าวว่า “โรงเรียนที่นี่จะไม่ให้ครูสอนบรรยายนานกว่า 10 นาที หากผู้บริหารพบว่าแผนจัดการเรียนรู้ของครูมีกิจกรรมบรรยายมากกว่า 10 นาที จะถูกตีกลับเพื่อให้แก้แผนการจัดการเรียนรู้ใหม่” (สิงคโปร์) เช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียที่ครูผู้สอนได้สะท้อนแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกันที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการสอนแบบบรรยายเนื้อหา ข้อสังเกตที่สำคัญของรายวิชาในต่างประเทศคือ การให้ความสำคัญต่อเครื่องมือในการหาความรู้ ศาสนามากกว่าสาระวิชาศาสนา ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวก็คือภาษาอาหรับและอัลกุรอาน จากการศึกษาพบว่าทั้งสามประเทศได้เพิ่มรายวิชาภาษาอาหรับจำนวนหลายคาบ โดยเฉพาะสิงคโปร์ที่มีวิชาเสริมภาษาอาหรับเพิ่มอีกจำนวน 6 คาบสำหรับนักเรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางภาษา เพราะโรงเรียนเห็นว่าภาษาอาหรับจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้วิชาศาสนาในอนาคตของผู้เรียน เพราะตำราและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ ด้านศาสนาจำนวนมากเป็น

¹⁴ ยกเว้นระดับชั้น ม. 3 กับ ม. 5 จะเรียนวันละประมาณ 9 ชั่วโมงเพิ่มเติมความพร้อมในการสอบระดับชาติ

ภาษาอาหรับและนักเรียนสามารถสืบค้นและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาต่อเช่นเดียวกันถ้านักเรียนมีพื้นฐานทางภาษาอาหรับที่ดีก็จะไปเรียนต่อในประเทศอาหรับได้ง่ายกว่าการจำเนื้อหาศาสนาได้มาก ๆ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรจากเดิมที่แยกระหว่างวิชาศาสนาและสามัญออกเป็นสองส่วนเป็นการจัดรูปแบบโครงสร้างหลักสูตรตามหลักสูตรสามัญทั่วไปของประเทศ ซึ่งถือเป็นความท้าทายของโรงเรียนในการปรับตัวให้สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปจากอดีต โดยโรงเรียนเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถผสมผสานระหว่างรูปแบบดั้งเดิมกับรูปแบบใหม่ตามแนวทางการจัดการศึกษาของตะวันตก (Abdul Rashid, 2010; Hamid, 2010; Shah et al., 2015) เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มุฮัมมัดรยูนิ บากา และอิบราฮีม ณรงค์รัชชาเขต (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีวิชาเรียนมากเกินไป ซึ่งจำเป็นต้องทำหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อให้วิชาเรียนลดน้อยลง และได้รวมวิชาย่อยอิสลามศึกษา เช่น หลักศรัทธา ฮาดิซ ประวัติศาสตร์อิสลาม ศาสนบัญญัติ เป็นต้น ให้เป็นวิชาเดียวคือวิชาอิสลามศึกษา โดยเนื้อหาบางส่วนสามารถบูรณาการเข้าไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมอัลกุรอานหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น (Maisarah Koonruk, 2016) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยพบว่าประเทศไทยยังคงใช้หลักสูตรแบบคู่ขนานที่แบ่งการเรียนออกเป็นสองส่วนคือภาควิชาสามัญและวิชาศาสนา จึงทำให้รายวิชาเรียนของนักเรียนมีมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ ในประเทศอาเซียน ในขณะที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในประเทศไทยมีเวลาเรียนมากทั้งรายวิชาและวันเรียนในแต่ละสัปดาห์ และเวลาที่อยู่ในโรงเรียนส่วนใหญ่ก็เป็นการเรียนเนื้อหาซึ่งต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่เน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้อิสลามหรือเนื้อหาวิชา ประเด็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการเรียนรู้อิสลามให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และทบทวนการเรียนรายวิชาที่มากเกินไปโดยเน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น สำหรับรายวิชาควรจัดกลุ่มรายวิชาใหม่และบูรณาการเนื้อหา ดังตัวอย่างประเทศอินโดนีเซีย และสิงคโปร์ที่มีการจัดรายวิชาโครงการและสะสมศึกษา โดยเป็นการรวบรวมรายวิชาที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำโครงการที่บูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกันซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับสังคมในศตวรรษที่ 21

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ แนวทางการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากเน้นสาระเนื้อหาไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน การบูรณาการอิสลามจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพราะจะช่วยให้ลดรายวิชาลง และผู้เรียนมีเวลาเพิ่มมากขึ้นในการเรียนรู้ หัวข้อนี้นำเสนอรายละเอียดข้อค้นพบจากการศึกษาโรงเรียนในประเทศอาเซียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) การบูรณาการอิสลามในการเรียนการสอน 2) วิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 รายละเอียดดังนี้

2.1.2.1 การบูรณาการอิสลาม

แนวคิดการบูรณาการอิสลามได้มีการถกเถียงในกลุ่มนักวิชาการมุสลิมมานานในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา เนื่องด้วยปัญหาของการจัดการศึกษาในโลกมุสลิมที่ไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามเป้าหมาย และการต้านทานกระแสของวัฒนธรรมตะวันตก เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ที่แนวคิดตะวันตกเริ่มมีอิทธิพลต่อระบบการจัดการศึกษามุสลิม (al-Otaibi & Rashid, 1997; Hasim, 1998) และถือเป็นช่วงเดียวกันที่มีการจัดการศึกษาแบบคู่ขนาน หรือการศึกษาสองระบบ (Bifurcation or Dualism Educational System) (Yaacob, 2008) ความท้าทายต่อสังคมมุสลิมส่วนหนึ่งข้างต้นในครั้งการประชุมการศึกษามุสลิมโลกครั้งแรกซึ่งจัดขึ้นในปี ค.ศ. 1977 ที่เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษามุสลิมร่วมกันเพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา และอารมณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความทันสมัยของสังคม รวมถึงการต้านทานแนวคิดฆราวาสนิยม (Secularism) ที่แบ่งแยกระหว่างความรู้ทางโลกและศาสนาออกจากกัน (Iqbal, 1978) การประชุมดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิรูปแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาของโลกมุสลิม และส่งผลต่อการดำเนินแนวคิดอิสลามานูวัตี (Islamization of Knowledge) และการบูรณาการอิสลาม (Islamic Integration of Knowledge) โดยได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวเข้าไปในระบบการศึกษา การจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอน (Al-Faruqi, 1987) รวมถึงการพัฒนาครูผู้สอน มาจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีการนำแนวคิดการบูรณาการอิสลามเข้ามาในประเทศโดยเฉพาะนักวิชาการการศึกษามุสลิมไทย ซึ่งได้มีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการบูรณาการอิสลาม โดยจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาอิสลามที่แท้จริงไม่ใช่แค่การสอนความรู้จากอัลกุรอาน วจนศาสตร์ หรือศาสนบัญญัติเท่านั้นเหมือนการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาในสถาบันการศึกษามุสลิม แต่ต้องครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนามนุษย์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดทำหลักสูตรบูรณาการอิสลามสำหรับสถาบันการศึกษามุสลิมที่จัดการศึกษาแบบดั้งเดิมในประเทศไทย (Narongraksakhet, 1995)

แนวคิดของการบูรณาการอิสลามของโรงเรียนทั้งสามแห่งในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์มีการนิยามการบูรณาการในทิศทางเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันบ้างในบางประเด็นในการปฏิบัติ โดยสรุปผู้บริหารโรงเรียนได้อธิบายถึงนิยามของการบูรณาการในลักษณะการสอดแทรกสาระอิสลามเข้าไปในรายวิชาสามัญ หรือเชื่อมโยงสาระสามัญกับความรู้อิสลาม หรือการอธิบายเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับคำสอนอิสลาม รวมถึงการเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงระหว่างความรู้อิสลามและความรู้สามัญ (Madrasah Islam Hidayah School Principle, 2019b; Ummul Qura School Principal, 2019) อย่างไรก็ตามจากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยในโรงเรียนทั้งสามแห่ง พบว่าการบูรณาการอิสลามนั้นไม่จำกัดเฉพาะสาระวิชาหรือเนื้อหาที่สอนเท่านั้น แต่เมื่อสังเคราะห์การบูรณาการจากการลงพื้นที่ทั้งหมดสามารถบูรณาการครอบคลุมไปถึงเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ (Learning Goals) การบูรณาการหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ (Curriculum and Contents) การบูรณาการอิสลามในส่วนวิธีวิทยาการสอนหรือการใช้วิธีวิทยาการสอนในอิสลาม (Islamic Pedagogy) (Rasyid, 2016) การบูรณาการอิสลามในบรรยากาศในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน (School Environment) เช่น โรงเรียนติดคำสอนอิสลามตามผนังห้องเรียน และบริเวณต้นไม้ และอาคารเรียน การเปิดเสียงและอรรถาธิบายอัลกุรอานในช่วงเช้า การเปิดบทสวดสรรเสริญอัลลอฮ์ในโรงเรียน เป็นต้น การสร้างวัฒนธรรมอิสลามในชั้นเรียน (Classroom Culture) เช่น การกล่าวทักทายด้วยสลาม การกล่าวคำชมเชย “มาฮาอัลลอฮ์” ความยินดี “บารออัลลอฮ์” หรือ

ขอบคุณ “ญากัลลอฮ์” ด้วยคำกล่าวที่เป็นแบบอย่างของศาสนทูต (Zine, 2008; ซอลีฮะห์ หะยีสะมะแอ มุฮัมมัดสักรี มัณญู มะยุดี ตือรามะ และรูฮานา สาแมง, 2552) แทนคำกล่าวทั่วไป รวมไปถึงการสร้างทัศนคติและแนวคิดแก่ผู้เรียนในหลักการสูงสุดของการแสวงหาความรู้ในทุกสาขาวิชาที่จะต้องตอบเป้าหมายของการจัดการศึกษาอิสลามคือมุสลิมทุกคนเกิดมาเพื่อเมตตาหรือสร้างประโยชน์ให้กับทุกสรรพสิ่งบนโลกใบนี้ (Rasyid, 2016) และถือเป็นการบูรณาการอิสลามในเชิงแนวคิดหรือการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การทำประโยชน์เพื่อสังคมมนุษย์ตามคำสอนของอิสลาม

ภาพที่ 2.6 สัเคราะห์ประเด็นการบูรณาการอิสลามของโรงเรียนหลักสูตรบูรณาการในอาเซียน

ข้อค้นพบจากการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจด้านการบูรณาการอิสลามที่ครอบคลุมกระบวนการจัดการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนบนแนวคิดการสอนบูรณาการอิสลาม โรงเรียนเป้าหมายที่ได้ศึกษาเก็บข้อมูลไม่ได้มองการบูรณาการเฉพาะไปที่หลักสูตรหรือเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องขยายความเข้าใจให้กว้างมากยิ่งขึ้นในบริบทการจัดการศึกษาแบบบูรณาการอิสลามในประเทศไทยเพื่อไม่ให้ครูมองการบูรณาการเพียงแค่สาระหรือเนื้อหาเท่านั้น เพราะการมุ่งไปที่สาระการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถสร้างตัวตนความเป็นมุสลิมได้อย่างแท้จริง เพราะสาระการเรียนรู้เพียงทำให้เด็กได้รู้ว่าเนื้อหานั้นสอดคล้องกับคำสอนของอิสลามอย่างไร ในขณะที่การปฏิบัติตน การแสดงออก หรือพฤติกรรมผู้เรียนจำเป็นต้องใช้บรรยากาศบริบทแวดล้อม การเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ค่านิยมและวัฒนธรรมอิสลามที่จำเป็นต้องสอดแทรกเข้าไปในทุกกระบวนการจัดการเรียนรู้และครูหลายคนที่ไม่เห็นที่สอดคล้องกันว่าหัวใจสำคัญของการบูรณาการคือ การทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งตัวตนการเป็นมุสลิมที่ดี ไม่ใช่การให้นักเรียนรู้ว่าเนื้อหาไหนสอดคล้องกับคำสอนของอิสลาม หรือการบูรณาการที่วางเป้าหมายผิดประเด็นไปที่การพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการเนื้อหาได้มากกว่าการทำให้นักเรียนเป็นมุสลิมที่ดีและมีศักยภาพในการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ

“แต่ก่อนครุมองว่าการบูรณาการคือเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการมองลำดับความสำคัญที่ไม่ถูกต้อง ตอนนีครุทุกคนในโรงเรียนเข้าใจแล้วว่าเป้าหมายการบูรณาการคือผู้เรียน ดีที่สุดคือให้นักเรียนสามารถบูรณาการอิสลามได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นมุสลิมที่ดี เมื่อใดที่ครุมองการบูรณาการเป็นเป้าหมายหลัก การพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนก็จะไม่เกิดขึ้น” (Ummul Qura School Principal, 2019)

นอกจากการบูรณาการในภาพรวมที่กล่าวข้างต้นแต่ละประเทศมีจุดเด่นในการบูรณาการอิสลามซึ่งจะได้นำเสนอแนวทางการบูรณาการของโรงเรียนใน 6 ประเด็นหลักดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายการบูรณาการอิสลามเป็นผลลัพธ์ของผู้เรียน

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงการบูรณาการอิสลามในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะกำหนดเป้าหมายการบูรณาการไปที่ครูผู้สอน เช่น ครูต้องมีความรู้ศาสนาเพื่อสามารถนำบูรณาการได้ ครูมีทรัพยากรในการอ้างอิง ครูมีทักษะในการบูรณาการ เป็นต้น หรือการกำหนดสาระอิสลามที่จะบูรณาการในหัวข้อเนื้อหาสาระโดยตรง แต่จุดเด่นที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญกรณีศึกษา UMMUL QURA การบูรณาการอิสลามจะกำหนดที่ผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยการสอนบูรณาการของโรงเรียนจะกำหนดสาระหรือคำสอนอิสลามในหัวข้อผลลัพธ์ผู้เรียนด้านค่านิยม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชาติ หรือสมรรถนะที่ประเทศชาติคาดหวัง สมรรถนะสากล และผลลัพธ์ค่านิยมอิสลาม (Nilai Karakter Bangsa Internalisasi nilai-nilai keislaman) ด้วยเหตุนี้ครุทุกคนจะมองเป้าหมายการบูรณาการไปที่ผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ นำสนใจที่เหตุใดจึงได้นำมารวมไว้ในส่วนนี้เข้าด้วยกัน โรงเรียนตอบว่าการบูรณาการมีเป้าหมายสูงสุดในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน ความสำเร็จของการบูรณาการไม่ใช่แค่นักเรียนได้เรียนรู้ศาสนาแต่ต้องแสดงออกให้เห็นถึงสมรรถนะในการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ การตั้งองค์ประกอบนี้เข้าด้วยกันกับสมรรถนะหรือค่านิยมของชาติจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังและอยากให้เห็นในตัวผู้เรียน

2. สร้างทัศนคติและความเข้าใจแก่ผู้เรียนต่อเป้าหมายของการเรียนรู้

ปรัชญาการจัดการศึกษาอิสลามมีเป้าหมายสูงสุดคือการสร้างบุคคลให้มีหลักศรัทธาในอัลลอฮ์ นอกจากนี้การศึกษาอิสลามยังเน้นหนักในเรื่องการเชิญชวนผู้คนสู่ความดี และห้ามปรามการกระทำสิ่งที่ไม่ดี การศึกษาอิสลามมุ่งหวังในการสร้างบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้านทั้งสติปัญญา จิตวิญญาณ และการปฏิบัติ รวมไปถึงการทำหน้าที่ในฐานะบ่าวของพระเจ้าบนโลกใบนี้ในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสันติภาพ การเป็นผู้นำบนหน้าแผ่นดิน และการแผ่ความเมตตาแก่สากลโลก (Hassan, Suhid, Abiddin, Ismail, & Hussin, 2010; Rayan, 2012; อิบรอฮีม ฌรณครรักษาเขต, 2558) ดังนั้นหน้าที่ของครูผู้สอนในทุกสาระวิชาทั้งวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงควรบูรณาการจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แก่ผู้เรียนถือเป็นการบูรณาการอิสลามในเชิงแนวคิดหรือการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การกระทำประโยชน์เพื่อสังคมมนุษย์ตามคำสอนของอิสลาม รวมถึงความเข้าใจว่าความรู้นั้นล้วนเป็นความรู้ที่มาจากอัลลอฮ์ ซึ่งทุกคนต้องนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในทางที่สร้างประโยชน์เท่านั้น

3. สร้างผู้เรียนให้สามารถเชื่อมโยงกับความรู้อิสลามด้วยตนเอง

การบูรณาการอิสลามทางโรงเรียนได้มอบภารกิจต่อผู้เรียนในการที่จะเป็นผู้บูรณาการเองมากกว่าให้ครูมาบูรณาการให้อีกทางหนึ่ง หากไม่แล้วก็จะกลายเป็นการเรียนการสอนแบบเก่าที่ครูเป็นผู้ป้อนความรู้มากกว่า การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ประเด็นการสร้างให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง การหาแหล่งอ้างอิงอิสลาม การหาข้อมูล วิเคราะห์เปรียบเทียบกับความรู้อิสลามด้วยตนเองถือว่ามี การพูดคุยกันน้อยในบริบทประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะพูดคุยว่าครูจะบูรณาการอย่างไรมากกว่าจะให้นักเรียนเป็นนักบูรณาการอย่างไร ซึ่งในต่างประเทศได้ดำเนินการควบคู่กันระหว่างการพัฒนาครูผู้สอนและการพัฒนาผู้เรียนในการบูรณาการอิสลาม

4. การสรุปบทเรียนที่เชื่อมโยงระหว่างการใช้ประโยชน์บนโลกนี้และการนำพาตนเองสู่โลกหน้า

กระบวนการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญคือการที่นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสรุปและเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตจริง หรือครูจะสามารถนำประสบการณ์จริงจากโลกภายนอกมาสู่ห้องเรียนได้อย่างไร (Chambers, 2002) ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนนั้นมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น สำหรับการจัดการศึกษาอิสลาม การสร้างบทสรุปของบทเรียนกับโลกภายนอกนั้นไม่เพียงพอ แต่ผู้เรียนจะต้องสรุปได้ด้วยว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จะสามารถนำไปสู่โลกหน้าซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของมุสลิมได้อย่างไร (Rahem, 2017) แผนการเรียนรู้บูรณาการอิสลามของโรงเรียน UMMUL QURA ได้กำหนดให้ครูต้องสามารถนำเสนอข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับสาระบนโลกนี้ การใช้ชีวิตในสังคม การประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินชีวิต ซึ่งเรียกว่า “Duniawi” และจะต้องสรุปเชื่อมโยงในประเด็นทางธรรมหรือเพื่อมุ่งไปสู่โลกแห่งนิรันดร์ตามคำสอนของอิสลาม นั่นคือสิ่งที่จะนำพาผู้เรียนผ่านการเรียนรู้สาระนี้ไปสู่โลกหน้าอย่างสมบูรณ์ หรือเรียกว่า “Ukhrowi”

5. การบูรณาการสาระเนื้อหาที่สอน

การบูรณาการสาระอิสลามในสาระการเรียนรู้วิชาสามัญ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น เป็นการบูรณาการที่มีการพูดคุยอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยการนำสาระอิสลามจากอัลกุรอาน วจนศาสนทูต เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อิสลาม รวมถึงความคิดเห็นของผู้รู้อิสลามมาเชื่อมโยง หรืออธิบายเพิ่มเติม หรือเปรียบเทียบ กับสาระการเรียนรู้วิชาสามัญ ซึ่งในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์มีข้อได้เปรียบในเรื่องแหล่งอ้างอิงที่มีจำนวนมากและหลากหลาย ข้อจำกัดของครูในประเทศไทย โดยเฉพาะครูสามัญมีข้อจำกัดในเรื่องการหาแหล่งอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการผลิตและพัฒนาองค์ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น การบูรณาการเนื้อหาโรงเรียนในประเทศอินโดนีเซียหรือมาเลเซียถือได้ว่าการจัดทำหลักสูตรและข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจนมากกว่าประเทศสิงคโปร์ แต่ประเทศสิงคโปร์ก็มีการบูรณาการที่มีจุดเด่นในด้านการสอนอิสลามแบบสอดแทรกวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นอีกมุมหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีอุปสรรคของการบูรณาการในช่วงเริ่มต้น โดยเฉพาะครูใหม่หรือครูที่จบการศึกษาด้านสามัญ ข้อค้นพบจากการศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคของการบูรณาการเนื้อหา คือ พบอุปสรรคหลักที่สำคัญคือ

- 1) ครูขาดความเข้าใจในหลักการบูรณาการอิสลาม
- 2) ครูขาดทรัพยากรและแหล่งอ้างอิงในการบูรณาการ
- 3) ครูที่จบสายสามัญขาดความมั่นใจในการบูรณาการเพราะมีความรู้ด้านศาสนาที่จำกัด
- 4) ครูไม่มีเวลาที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมาบูรณาการอิสลาม
- 5) ขาดการตรวจสอบในการสอนศาสนา ซึ่งมีความเสี่ยงที่ครูอาจถ่ายทอดความรู้อิสลาม หรือตีความความหมายไปในทางที่คลาดเคลื่อนจากเจตนารมณ์อิสลามที่แท้จริง ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะได้กล่าวในหัวข้อการพัฒนาด้านวิชาชีพของครูในหัวข้อสุดท้ายของกลยุทธ์การสอน

6. สอนอิสลามศึกษาบูรณาการเนื้อหาสังคมและวิทยาศาสตร์

เมื่อกล่าวถึงการบูรณาการอิสลามแล้วโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการความรู้ศาสนาอิสลามเข้าไปในการเรียนการสอนวิชาสามัญ แต่โรงเรียน MAI ของประเทศสิงคโปร์มีแนวความคิดการบูรณาการในทางกลับกันคือการสอนอิสลามศึกษาแต่บูรณาการสาระสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ข้อดีที่สำคัญคือทำให้การเรียนวิชามีความน่าสนใจและเห็นหลักการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการเรียนอิสลามศึกษาที่เน้นตัวบทโดยนักเรียนไม่สามารถนำหลักการไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้บูรณาการรายวิชาสามัญเข้าไปในการเรียนการสอนอิสลามศึกษายังช่วยลดจำนวนรายวิชาที่ซ้ำซ้อนระหว่างวิชาสามัญและวิชาศาสนา โดยทั่วไปหลักการอิสลามจากอัลกุรอานและแบบอย่างศาสนทูตนั้นครอบคลุมเนื้อหาสาระทุกด้าน อัลกุรอานไม่ได้กล่าวถึงเฉพาะหลักศรัทธาหรือสถานภาพของของพระเจ้าเท่านั้น แต่ยังกล่าวถึงวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ครอบครัว การค้าขาย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมไปถึงการเมืองและสงคราม

แนวทางการบูรณาการของ MAI จึงดำเนินการโดยการวิเคราะห์กรอบด้านผลลัพธ์ (Outcome) ของผู้เรียนที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในประเทศสิงคโปร์ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์จริงที่นักเรียนต้องเผชิญ โดยแบ่งผลลัพธ์ที่คาดหวังของนักเรียนออกเป็น 4 ด้าน (ตารางที่ 4.6) คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ 2) มุสลิมกับการจัดการตนเองและครอบครัว 3) ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับเพื่อนและเพื่อนบ้าน 4) ความสัมพันธ์มุสลิมกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และเมื่อวิเคราะห์กรอบข้างต้นแล้วจึงได้จัดรายวิชา สาระการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยแบ่งระดับความรู้ไปตามช่วงชั้นของนักเรียน ผู้วิจัยเมื่อได้เห็นการกำหนดสาระกับกรอบเป้าหมาย (Mapping) ที่ทางโรงเรียน MAI ได้จัดทำและกำหนดให้เป็นรายวิชาอิสลามศึกษาแล้วรับรู้ได้ว่าแต่ละหัวข้อมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบันที่มุสลิมต้องเผชิญ และเมื่อมองย้อนกลับมาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยก็มองเห็นปัญหาตามที่โรงเรียนในสิงคโปร์ได้จัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ในขณะที่การเรียนการสอนอิสลามศึกษาในประเทศไทยยังคงเน้นไปที่ตัวบท สาระเนื้อหาที่ใช้มานานหลายปีที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันไม่ครอบคลุมทั้งหมด ที่สำคัญคือการสอนอิสลามศึกษาที่เน้นประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งน้อยมากที่มีการเรียนการสอนในสาระอิสลามศึกษาในประเทศไทย

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการของการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาคือการนำรายวิชาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมาสอนในรายวิชาอิสลามศึกษา เช่น การอนุรักษ์ (อากาศ น้ำ และพื้นดิน) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - พลังงาน (ไฟฟ้า น้ำ น้ำมัน/ก๊าซธรรมชาติ) - ชยะ (โลหะ กระจก พลาสติก) การพัฒนาที่ยั่งยืน (ทรัพยากรดิน/การใช้ทรัพยากร) การพัฒนาที่ยั่งยืน (คนและความยากจน) เป็นต้น ตัวอย่างรายวิชาข้างต้นถือเป็นประเด็นทางสังคมและนานาชาติที่ให้ความสำคัญและพูดคุยอย่างกว้างขวางและด้วยกับเป็นหลักคำสอนในศาสนาจึงเป็นหน้าที่ของครูอิสลามศึกษาที่จะต้องให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้เรียนในรายวิชาอิสลามศึกษา “อิสลามครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินชีวิต การดูแลสังคม รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นหนึ่งในหลักการอิสลามที่ชัดเจนในการส่งเสริมมุสลิมให้ปฏิบัติ ดังนั้นยังเป็นหน้าที่ของครูอิสลามศึกษาที่ต้องเน้นย้ำให้แก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของศาสนาในประเด็นต่าง ๆ นี้” (Teacher of Madrasah al-Arabiyyah al-Islamiyah Singapore, 2018)

ตารางที่ 4.6 การจัดกลุ่มรายวิชาอิสลามศึกษาแบบบูรณาการของโรงเรียน MAI

ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4
มุสลิมกับอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์	แนวคิดอิสลามและหลักศรัทธา	คัมภีร์ต่าง ๆ	- แนวคิดเกี่ยวกับมลาอิกัต (Angels) - สวรรค์และนรก/ซีรอต/ตาซังความดี - สิ่งเร้นลับ ฯลฯ	แนวคิดและประวัติการตั้งภาคี
	แบบอย่างศาสนทูต	อารยธรรมที่กล่าวในอัลกุรอาน	ความตาย	การสิ้นสภาพการเป็นมุสลิม
	รักเพื่ออัลลอฮ์และศาสนทูต	แนวคิดหัวใจที่บริสุทธิ์	ไสยศาสตร์ คุณไสย สิ่งมหัศจรรย์	กฎหมายคสภาวะ (กอฎู กอฎร์)
	หลักการของผู้สร้าง	การศรัทธาในศาสนทูต	การฟื้นคืนชีพ	การอุทิศตน (Jihad)
มุสลิมกับการจัดการตนเองและครอบครัว	ความสะอาด (Purification)	เวลาคุณภาพกับอัลลอฮ์ (Dua and Zikr)	การได้รับสิ่งที่ดีงาม (Ni'mah)	การแต่งงาน
	หลักการฮาลาลและคุณประโยชน์ (Halalan Toyyiban)	การถือศีลอด	ประวัติท่านบิดาวูด	ครอบครัว
	การควบคุมตนเอง	ความกตัญญู	ประวัติท่านอาบูบักร ฮัศศิดดีก	ความขัดแย้ง
	บุคลิกภาพและความมั่นใจในตนเอง	แนวคิดเรื่องบันเทิงและสันหนการ	นियามของอุลามาอหรือปราชญ์มุสลิม	ภาวะผู้นำ
มุสลิมกับเพื่อนและเพื่อนบ้าน	การอยู่ร่วมกัน (Jama'ah)	ความรักต่อเพื่อนและเพื่อนบ้าน	ประวัติศาสตร์มีสยิด	แนวคิดการเผยแผ่ (Dawah)
	ความเป็นพี่น้องและเพื่อนบ้าน	สิ่งเสพติด	ประวัติศาสตร์ศิลป์และเทคโนโลยี	แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม
	ความรักในการแข่งขัน	แรงกดดันจากคนรอบข้าง	ความดีจากการช่วยเหลือเพื่อนและเพื่อนบ้าน	การเคารพผู้อื่น
	ความเป็นสายกลาง	การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง	นियามของเยาเวน	แนวคิดเรื่องการสื่อสาร
มุสลิมกับสังคมและสิ่งแวดล้อม	การบริจาคทาน การกุศล การให้และแบ่งปัน	การยอมรับความหลากหลาย (ใส่ใจผู้อื่น เคารพต่างศาสนิก นಿಯามของความเป็นพี่น้อง)	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเงินอิสลาม	แนวคิดและประวัติการปกครองและพลเมือง
	จิตสาธารณะ	ฮัจญ์และอุมเราะฮ์	การวางแผนและการบริหารจัดการการเงิน (Zakah Waqaf Wasatiyah Mirath Societal)	แนวคิดเรื่องสิทธิ
	การอนุรักษ์ (อากาศ น้ำ และพื้นดิน)	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - พลังงาน (ไฟฟ้า น้ำ น้ำมัน/ก๊าซธรรมชาติ) - ชยะ (โลหะ กระดาษ พลาสติก)	การพัฒนาที่ยั่งยืน (ทรัพยากรดิน/การใช้ทรัพยากร)	การพัฒนาที่ยั่งยืน (คนและความยากจน)

2.1.2.2 วิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและทักษะการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาเหมือนในอดีต (Bellanca & Brandt, 2010; Trilling & Fadel, 2009) จากการศึกษาพบว่า รูปแบบและเทคนิคการสอนที่โรงเรียนมีหลากหลายและนิยมใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) หรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้ข้างต้นล้วนสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน อย่างไรก็ตามหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนนั้นเกี่ยวข้องกับการออกแบบหลักสูตรและการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าโรงเรียนได้ออกแบบหลักสูตรบนฐานของผลลัพธ์ของผู้เรียน (Outcome Based Education) ซึ่งโรงเรียนที่มีความโดดเด่นในการออกแบบการเรียนรู้คือประเทศสิงคโปร์ โรงเรียนได้ใช้แนวคิด Understanding by Design (UbD) หมายถึง แผนในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู โดยเป็นวิธีการในการช่วยเหลือให้ครูผู้สอนได้คิดและเตรียมการเรียนการสอนระยะยาว โดยมุ่งเป้าไปที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบ Backward Design โดยเริ่มต้นจากปลายทางของการจัดการเรียนการสอนมาสู่ต้นทางเพื่อวางแผนการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบจะให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมากกว่าการเริ่มต้นด้วยเนื้อหาที่จะสอน โดยขั้นตอนหลักแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ผู้เรียนจะได้รับ 2) การจัดทำหลักฐาน ตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ของผู้เรียน หรือการวัดและประเมินผลผู้เรียน และ 3) ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และการเรียนการสอน ดังตัวอย่างการออกแบบบรรยายวิชาอิสลามศึกษาของโรงเรียน MAI ประเทศสิงคโปร์ในตารางที่ 4.6 ที่ได้จัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมของผู้เรียนบนผลลัพธ์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ มุสลิมกับการจัดการตนเองและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับเพื่อนและเพื่อนบ้าน และความสัมพันธ์มุสลิมกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ที่เป็นจุดเด่นและประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนจากการประเมินคุณภาพของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเครือข่ายโรงเรียนมีดังนี้

1. การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนการสอนทุกรายวิชา

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน UMMUL QURA ได้กำหนดให้ครูผู้สอนต้องใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชา รวมถึงในรายวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งโรงเรียนได้ใช้แนวคิด Inquiry Based Learning (IBL) ซึ่งการนำแนวคิดดังกล่าวทำให้ครูต้องเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากแบบเก่าเป็นแบบใหม่ โดยกระบวนการ IBL ประกอบด้วย 1) การสำรวจ (Observing) 2) การตั้งคำถาม (Questioning) 3) สืบค้นและรวบรวมข้อมูล (Exploring information) 4) การอธิบายเหตุและผล (Reasoning) 5) การแลกเปลี่ยน สื่อสาร และนำเสนอ (Communicating) และ 6) การประยุกต์ใช้ (Application) โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดจะดำเนินการด้วยนักเรียน โดยการทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน การใช้กระบวนการ IBL ในการจัดการเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนของครูอย่างชัดเจนโดยเฉพาะครูอิสลามศึกษา ซึ่งจากอดีตที่เน้นการบรรยายและครูเป็นศูนย์กลางไปสู่การเรียนที่ครูบรรยายน้อยลงและนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับตัวอย่างการสอนโดยใช้ IBL ดังแสดงในตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ตัวอย่างการสอนวิชาภาษาอินโดนีเซียโดยใช้กระบวนการ IBL โรงเรียน UMMUL QURA

กระบวนการ	กิจกรรมการเรียนรู้
การสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง “Lorong Waktu” ที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในวันนี้ - ครูให้แนวทางและให้เวลานักเรียนในการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์
การตั้งคำถาม	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้รับมอบหมายให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพยนตร์กับเพื่อนร่วมห้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกคนร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นจากภาพยนตร์ - นักเรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นคำถามและจัดกลุ่มเหตุและผลของประเด็นที่สนใจจากภาพยนตร์
สืบค้นและรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้สาระเพิ่มเติมจากบทเรียน หนังสือ แหล่งเรียนรู้ที่ครูได้จัดเตรียมไว้ - ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามประเด็นที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือสงสัยเพิ่มเติมโดยครูคอยให้คำแนะนำและชี้แนะ - ผู้เรียนวิเคราะห์และสรุปประเด็นและเขียนสรุปลงในสมุดหรือบันทึกการเรียนรู้
การอธิบายเหตุและผล	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งกลุ่มนักเรียนและส่งตัวแทนกลุ่มให้ออกมาหน้าชั้นเรียนเพื่อรับกองบัตรคำตอบที่จะต้องทำกิจกรรม โดยแต่ละกลุ่มจะได้บัตรแต่ละใบที่มีหมายเลข 1-5 - ครูตั้งคำถามและให้นักเรียนร่วมคิดและตอบคำถามลงในบัตรคำตอบแต่ละใบที่ครูได้จัดเตรียมไว้ คำถามประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> • อธิบายความหมายของของตำราหนังสือแฟนตาซี • เขียนตัวละครและตัวละครที่มีอยู่ในภาพยนตร์เรื่อง “Lorong Waktu” ตามกลุ่ม • วิเคราะห์และอธิบายประเภทและพื้นหลังที่มีอยู่ในภาพยนตร์ • วิเคราะห์และพิจารณาข้อความที่มีอยู่ในภาพยนตร์ • เขียนสรุปผลการวิเคราะห์ตามกลุ่ม
การแลกเปลี่ยน สื่อสาร และนำเสนอ	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนผลจากการเรียนรู้ร่วมกัน - นักเรียนแข่งขันกันตอบคำถามและให้กลุ่มที่ตอบได้ก่อนส่งเสียง “Horey”
การประยุกต์ใช้	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนการประยุกต์ใช้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกนี้ (Dunyawi) และการใช้ชีวิตในโลกหน้า (Ukrawi)

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Learning by Design (UBD)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงกระบวนการในการออกแบบการเรียนรู้ของโรงเรียน MAI ในประเทศสิงคโปร์ที่ใช้แนวคิด Understanding by Design (UBD) ในทุกสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวโรงเรียนได้ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องเกิดขึ้นกับผู้เรียน 4 ด้าน (C-A-M-T) คือ 1) การเชื่อมโยง (Connect) 2) การเรียนรู้ (Acquire) 3) การเข้าใจความหมาย (Make Meaning) และ 4) การถ่ายโอน (Transfer) โดยแต่ละเป้าหมายมีกระบวนการเฉพาะและมีความเชื่อมโยงกันระหว่างเป้าหมายของการเรียนรู้ รายละเอียดการสอนแบบ C-A-M-T (McTighe & Wiggins, 2012) อธิบายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด A-M-T

เป้าหมายการเรียนรู้	CONNECT	↔	ACQUIRE	↔	MAKE MEANING	↔	TRANSFER
เป้าหมายการเรียนรู้แต่ละด้าน นั้นมีความสัมพันธ์กันแต่มี จุดเน้นและกระบวนการในการ วัดและประเมินที่เป็นจุดเน้น และมีคุณค่าเฉพาะแต่ละด้าน	เป้าหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถ เชื่อมโยงชีวิตและการปฏิบัติก่อน ก่อนเข้าสู่บทเรียน		เป้าหมายนี้เน้นการช่วยผู้เรียนได้รับรู้ ข้อเท็จจริงของข้อมูลและพื้นฐานด้าน ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน		เป้าหมายนี้ช่วยเหลือนักเรียนในการสร้างความหมาย (ความเข้าใจ) ของแนวคิดที่สำคัญและกระบวนการ		เป้าหมายนี้เน้นการสนับสนุนความสามารถของผู้เรียนใน การโอนการเรียนรู้ของพวกเขาอย่างอิสระและมี ประสิทธิภาพในสถานการณ์ใหม่
บทบาทของครูผู้สอน	การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ครูมีบทบาทหลักในการนำเสนอ ปัญหาให้ผู้เรียนได้คิดและ เชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิต จริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงสถานการณ์กับสาระ การเรียนรู้ได้		การเรียนการสอนโดยตรง (Direct Instruction) ครูมีบทบาทหลักในการชี้แจงผู้เรียนใน ประเด็นความรู้และทักษะที่กำหนด โดย คำนึงถึงความต้องการและความแตกต่าง ของผู้เรียนเป็นสำคัญ		การอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitative Teaching) ครูมีบทบาทอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กระบวนการหาความรู้และให้คำแนะนำในการตั้ง คำถามที่นำไปสู่การแก้ปัญหา หรือเนื้อหา หรือ โครงการ หรือกรณี หรือการจำลอง โดยคำนึงถึงความ ต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ		การโค้ชชิ่ง (Coaching) ครูมีหน้าที่ในการกำหนดบทบาทของผู้เรียนที่ชัดเจน และมีเป้าหมายในการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง การเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทหรือการปฏิบัติอิสระ ใน สถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น การสร้างต้นแบบ แนวทาง และการให้ผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน ครูสามารถที่จะ สอนแบบโดยตรงเมื่อผู้เรียนมีความต้องการเท่านั้น
กลยุทธ์ในการสอน	กลยุทธ์ประกอบด้วย - การใช้ปัญหาเป็นฐาน/การ สัมมนาแบบโสคราติส - การตั้งคำถามสู่การตัดสินใจ (Convergent) - การตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ (Divergent) - การเรียนแบบสืบเสาะหา ความรู้ - อื่นๆ ฯลฯ		กลยุทธ์ประกอบด้วย - การประเมินเพื่อวินิจฉัย - การบรรยาย - การสอนแบบจัดมโนทัศน์ล่วงหน้า - การใช้ผังกราฟฟิก - การสาธิต/การสร้างโมเดล - การตั้งคำถามสู่การตัดสินใจ (Convergent) - คู่มือกระบวนการ/คู่มือปฏิบัติการ - การให้ผลสะท้อนกลับ - กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง		กลยุทธ์ประกอบด้วย - การประเมินเพื่อวินิจฉัย/การใช้ผังกราฟฟิก - การตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ (Divergent) - การอุปมาหรือเปรียบเทียบ/สร้างมโนทัศน์ - การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ - การใช้ปัญหาเป็นฐาน/การสัมมนาแบบโสคราติส - การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท - การประเมินความก้าวหน้า/สมุดบันทึกความเข้าใจ - เสนอแนะ/แก้ไข - การคิดทบทวนและการสะท้อนกลับ - กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง		กลยุทธ์ประกอบด้วย - การประเมินพัฒนาการและต่อเนื่อง - การให้ข้อเสนอแนะที่เจาะจงเฉพาะบริบทและ สถานการณ์ที่ประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง - การสัมมนา/ประชุม - การประเมินและให้ผลสะท้อนกลับด้วยตนเอง

การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ C-A-M-T สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชา และส่งผลต่อผลการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แนวทางดังกล่าวของ โรงเรียน MAI ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีมาตรฐานซึ่งเห็นได้จากความสามารถของนักเรียน และการศึกษาต่อในระดับสูงทั้งมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในรายวิชาอิสลามศึกษา ครูอิสลามศึกษามีความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบ UBD และสามารถนำแนวทาง C-A-M-T ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจผ่านกระบวนการดังกล่าวผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นผู้เรียนรู้เชิงรุก และสามารถแสดงบทบาทและความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) คือ การจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด แก้ปัญหา และได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า Madrasah Islam Hidayah ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการนี้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activities Based Learning) เพื่อลดการบรรยายและให้ผู้เรียนมีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนพยายามสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดแก้ปัญหา โดยมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มและช่วยกันหาวิธีการแก้ไขปัญหา เช่น มอบหมายให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้หวัด โดยให้ผู้เรียนช่วยกันหาข้อมูลและตั้งประเด็นคำถาม และทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้รู้โดยตรงและนำข้อมูลที่ได้รับมาแบ่งปันโดยการนำเสนอเป็นงานกลุ่ม และร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาพร้อมแนวทางการป้องกันโรค กระบวนการที่สำคัญคือครูต้องทำให้ผู้เรียนรู้จักกับปัญหาว่าคืออะไร มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง และหลังจากนั้นจึงมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ซึ่งหากผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ ผู้เรียนก็จะเกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงและนำไปสู่ความสามารถในการตัดสินใจ

4. การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกต โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนจะมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม และคิดโครงงานตามความสนใจของผู้เรียน โดยอาจกำหนดหัวข้อตามเนื้อหาวิชา และให้อิสระผู้เรียนได้คิดตั้งคำถาม ร่วมกันคิดวิเคราะห์วางแผน แก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนในกลุ่ม โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน การทำโครงงานนักเรียนโดยโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงกับสังคมภายนอกและเน้นการลงพื้นที่เพื่อให้ได้ประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ตัวอย่างการสอนในรายวิชาอิสลามศึกษาในประเทศสิงคโปร์ในหัวข้อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ครูตั้งโจทย์ให้นักเรียนจัดทำโครงงานที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับหลักคำสอนของอิสลาม นักเรียนได้ทำโครงงาน เช่น โครงการเรื่องการจัดการขยะ การประหยัดน้ำ เป็นต้น โดยนักเรียนเป็นผู้เริ่มต้น ตั้งแต่เริ่มกระบวนการไปจนถึงการสรุปและสะท้อนกลับ การประเมินของครูผู้สอนก็จะเน้นที่กระบวนการในการทำผลงานของนักเรียน

จากแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นในภาพรวมโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคหรือต้นแบบ การสอนที่สอดคล้องกันทั้งโรงเรียนและใช้กระบวนการอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและให้ครูมีความเข้าใจและเชี่ยวชาญเทคนิคนั้นอย่างสูง การสอนโดยทั่วไปเน้นการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้และทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นกลุ่ม ซึ่งการทำงานกลุ่มจะต้องอาศัยความร่วมมือ การทำงานประสานกันภายในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ ประเด็นที่สำคัญคือบูรณาการกับทักษะชีวิต คือ การที่ครูผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตจริงผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนเห็นว่าการสอนเพียงแนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้นไม่เพียงพอ แต่ยังต้องเสริมองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่สามารถให้ผู้เรียนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยสอนให้ผู้เรียนได้ทราบว่าในชีวิตจริงจะต้องพบกับอะไร และต้องรับมืออย่างไร เช่น การฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การสอดแทรกเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงในเนื้อหาวิชา เป็นต้น ซึ่งการบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้ากับทักษะชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ได้รวดเร็ว เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน และทำให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ที่ทักษะที่ได้รับจากการฝึกฝนในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตได้

2.1.3 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Van Laar, Van Deursen, Van Dijk, & De Haan, 2017) ประเด็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือซึ่งเป็นไอซีทีที่จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อกล่าวถึงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับการใช้เทคโนโลยียังมีข้อจำกัดหลายด้าน (Huda & Hussin, 2010) ในขณะที่การบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษานั้นมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน (Engkizar, Muliati, Rahman, & Alfurqan, 2018; Van Laar et al., 2017) ในหัวข้อนี้เป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากการศึกษาในโรงเรียนทั้งสามแห่งในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความคิดของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ไอซีทีส่วนใหญ่เห็นในทิศทางเดียวกันถึงความสำคัญของการใช้ไอซีทีในการจัดการเรียนการสอน ดังคำกล่าวที่ว่า

“โรงเรียนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและพยายามพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการใช้ไอซีทีในการสอนมากขึ้น รวมถึงการพัฒนา Smart Classroom เพื่อตอบสนองการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21” (Madrasah Islam Hidayah School Principle, 2019a)

อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยได้ถามถึงการอนุญาตให้ผู้เรียนนำสมาร์ตโฟนมาใช้ในโรงเรียนกลับพบว่าผู้บริหารและครูยังมีข้อกังวลหลายด้านและยังไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้ได้ทั้งหมด ยกเว้นในบางรายวิชาและชั้นเรียนที่มีการอนุญาตให้นักเรียนใช้สมาร์ตโฟนในการค้นคว้าหาความรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากการศึกษาในภาพรวมของการใช้ไอซีทีพบว่าครูผู้สอนและสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ

เรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพิ่มมากขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนมีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การนำเอารูปภาพหรือวิดีโอจากอินเทอร์เน็ตที่เป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับรายวิชาที่ผู้เรียนมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจและเกิดการคิดวิเคราะห์ ตั้งประเด็นปัญหาพร้อมกันในชั้นเรียน

การใช้สื่อวิดีโอให้ผู้เรียนได้ศึกษาพบว่าผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียนค่อนข้างดี และมักจะมีคำถามมาร่วมแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน จะเห็นได้ว่าการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต วิดีโอสามารถช่วยส่งเสริมความอยากรู้และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ และครูผู้สอนบางท่านมีการใช้กิจกรรมในรูปแบบของเกมออนไลน์มาใช้เพื่อทดสอบความพร้อมและความเข้าใจของผู้เรียน เช่น การใช้โปรแกรม Kahoot Padlet เป็นต้น มาใช้ในชั้นเรียน ซึ่งพบว่าผู้เรียนให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากการใช้เกมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องให้ผู้เรียนได้คิดได้วางแผนและได้ทดสอบตนเองนั้น จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยวิธีหนึ่ง และอีกหนึ่งวิธีการที่ครูผู้สอนมักนำมาเป็นตัวช่วยในการติดตามงานการเรียนหรือการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างผู้เรียน คือ การใช้โปรแกรม WhatsApp เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความสำคัญและสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี

นอกจากนี้ครูได้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media ในการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น เช่น การใช้สื่อจาก YOUTUBE ในการเรียนการสอน โดยการใช้วิดีโอจากยูทูปเป็นสื่อในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นแหล่งรวมวิดีโอความรู้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ครูจึงทำการออกแบบการเรียนการสอนโดยมีการนำตัวอย่าง คำอธิบาย และบทเรียนจากยูทูปมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญนักเรียนสามารถกลับไปดูซ้ำที่บ้านได้หากดูไม่ทันหรือไม่เข้าใจในเวลาเรียน การใช้เฟสบุ๊กสำหรับรายวิชาเรียน โดยการใช้เฟสบุ๊กซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่นักเรียนมีทุกคนมาใช้ประโยชน์ในการเป็นช่องทางในการประสานงาน การส่งงานและติดต่อสื่อสารกันผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ การแชร์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเรียน และสามารถสื่อสารได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งครูสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ตลอดเวลาไม่เฉพาะในเวลาเรียนเท่านั้น การสอนผู้เรียนผ่านออนไลน์ โดยการใช้เฟสบุ๊กไลฟ์นอกเวลาเรียนเพื่อสื่อสารกับนักเรียนหรือเมื่อครูต้องการให้ความรู้สั้น ๆ แก่นักเรียนซึ่งนักเรียนสามารถติดตามและรับรู้ได้ทันทีหรือย้อนหลัง และบางโอกาสนักเรียนก็สามารถสื่อสารกับครู เช่น การลงพื้นที่ การนำเสนอผลงาน เป็นต้น ผ่านการไลฟ์ในลงในกลุ่มที่ตั้งขึ้นสำหรับรายวิชา

4.2.2 การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพประการหนึ่งคือการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนก่อนการจัดการเรียนรู้ การศึกษานี้พิจารณาประเด็นที่สำคัญ 3 ด้าน (Greenberg & Davila, 2002) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นทั้งสามกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โดยการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ 2) การวิเคราะห์ผู้เรียน และ 3) การวิเคราะห์และประเมินศักยภาพการสอนของครูผู้สอน โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้

การศึกษาในหัวข้อการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เป็นการวิเคราะห์การปฏิบัติและความเข้าใจของครูต่อความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การกำหนดเป้าหมายถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้ครูมีทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างชัดเจน จากการศึกษาพบว่า การกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนนั้นเป็นไปตามที่โรงเรียนและหลักสูตรกำหนด โดยภาพรวมความเข้าใจของครูและผู้บริหารโรงเรียนต่อแนวทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนคือ “การสร้างผู้เรียนที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์มุสลิมผู้ศรัทธา” ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์การพัฒนาผู้เรียนใหม่ที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นการสร้างผู้เรียนที่เป็นผู้ศรัทธา มีความรู้ศาสนา และเป็นคนดีที่มีคุณภาพ ซึ่งมีมโนทัศน์ข้างต้นเป็นความคิดที่กว้างเกินไปในมุมมองของครูที่จะสร้างผู้เรียนที่มีศักยภาพในการใช้ชีวิตในสังคม อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายการเป็นมุสลิมที่มีความยำเกรงต่อพระเจ้ายังคงเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาแต่มีการกำหนดเป้าการพัฒนาผู้เรียนที่สามารถจับต้องได้ในเชิงศักยภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น นั่นคือ การสร้างมุสลิมที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้ศรัทธาที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโลก

การกำหนดหลักการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสามารถสังเคราะห์หลักการสำคัญจากคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นคำดำรัสของอัลลอฮ์และถือเป็นพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 คำรัสความว่า 1) “ข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า” (51:56) 2) “จงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มะลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะให้มนุษย์แทนคนหนึ่งนในพิภพ” (2:30) 3) “เรามีได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย (21:107)” อัลกุรอานทั้งสามบทข้างต้นถือเป็นแหล่งอ้างอิงหลักที่โรงเรียนทุกแห่งได้กล่าวถึงในหลักการเดียวกัน ซึ่งเมื่อนำมาทำแบบแผน (Mapping) กับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบการกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

หลักการ	เป้าหมายหลักจากตัวบท	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์
ข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า (อัซซารียาต: 56)	สร้างมุสลิมที่มีความยำเกรงและศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว	สร้างมุสลิมที่ผูกพันกับอัลลอฮ์	ผู้ที่มีหลักศรัทธาที่บริสุทธิ์	บุคคลที่มีความยำเกรง
		ผู้ยำเกรง	ปฏิบัติศาสนากิจอย่างที่ถูกต้อง (Sunnah)	การเชื่อมั่น ศรัทธา และยอม
		ปฏิบัติตามแบบอย่างศาสนทูต (Sunnah)	คุณธรรมและจริยธรรม	จำนนต่อพระเจ้า
“จงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มะลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะให้มนุษย์แทนคนหนึ่งนในพิภพ” (อัล-บะเกาะ: 30)	สร้างมุสลิมที่สามารถเป็นตัวแทนของอัลลอฮ์บนหน้าแผ่นดิน ทำหน้าที่ในการนำหลักการต่าง ๆ สู่อการสร้างสรรค์สังคม	สร้างผู้รอบรู้ทั้งด้านปัญญา จิตวิญญาณ อารมณ์ และร่างกาย	ผู้มีวินัยและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้	เป็นนักคิด นักเรียนรู
		มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินชีวิต นำสังคม และสร้างสรรค์สังคมประเทศชาติ และสังคมโลก	มีความรู้เสถียรฉลาด มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี	ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และมีสัจจะ
			การมีสุขภาพดีแข็งแรง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	เป็นมุสลิมที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติมุ่งเน้นความสำเร็จ

หลักการ	เป้าหมายหลัก จากตัวบท	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์
“เราได้ส่งเจ้ามาเพื่อ อื่นใดนอกจากเพื่อเป็น ความเมตตาแก่ ประชาชาติทั้งหลาย (อัลอัมบียาอ :107)”	สร้างมุสลิมที่มี ความเมตตา ช่วยเหลือ เกื้อหนุน ทุกสรรพสิ่งบนโลก ใบนี้	การเป็นผู้ที่มีมารยาท ที่ดีที่สุด	การเป็นผู้ที่มีมารยาท ที่ดีที่สุด	เป็นผู้นำที่มีเมตตาธรรม
		เป็นคนดีที่มีความ เมตตาต่อตนเองและ ผู้อื่น	การอุทิศตนเพื่อสังคม มีทักษะทางสังคม	ผู้มีแรงบันดาลใจในการ ทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุด ของมนุษยชาติ ตระหนักถึงความ หลากหลาย และความต่าง ในความคิดเห็น

จากตารางที่ 4.9 การกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาในโรงเรียนบูรณาการให้ความสำคัญต่อหลักปรัชญาการจัดการศึกษาอิสลามที่มองการพัฒนาคนที่ครอบคลุมทุกด้าน (Holistic Education) (Hassan et al., 2010) โดยการจัดการเรียนรู้ต้องมีความสมดุลทั้งในด้านจิตวิญญาณกับความศรัทธา สติปัญญา อารมณ์ และสุขภาพ ร่างกายและการทำหน้าที่ในสังคม ด้วยเหตุนี้ในความเป็นจริงในการทำหน้าที่เพื่อสังคมจำเป็นที่บุคคลต้องมีความรู้และศักยภาพในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคมอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าการให้ความสำคัญต่อหลักการอิสลามข้างต้นและถอดบทเรียนมาสู่เป้าหมายการจัดการศึกษาถือเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษาอิสลามที่แท้จริง อย่างไรก็ตามในประเทศไทยมีการกำหนดหลักการจัดการศึกษาที่คล้ายกันแต่อาจดำเนินการโดยเน้นไปที่บางหลักการและหย่อนยานในบางหลักการและขาดการปฏิบัติที่สมดุลหรือคำนึงถึงสิ่งที่ต้องพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งความเข้าใจของผู้บริหารและครูในโรงเรียนบูรณาการในต่างประเทศมองเห็นถึงเป้าหมายที่ชัดเจนและให้คุณค่าต่อการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงเป้าหมายของการจัดการศึกษาอิสลาม และเมื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเรียนการสอนที่มีนวัตกรรมการศึกษาเปลี่ยนไปจากการศึกษาที่ผ่านมาจึงเป็นเรื่องง่ายสำหรับครูและโรงเรียนที่จะปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการศึกษายุคใหม่ เพราะการดำเนินการตามหลักการศาสนาในส่วนการทำหน้าที่บนหน้าแผ่นดินกับการเมตตาต่อสังคมนั้นย่อมเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเข้าไปเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่เข้าใจปรัชญาการศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ง่ายและปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว

2.2.2 การวิเคราะห์ผู้เรียน

ผู้เรียนถือเป็นปัจจัยป้อน (Input) ที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้หากมองโดยใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ ด้วยเหตุนี้นักเรียนจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ครูต้องรู้จักเพื่อทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาในประเด็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Hughes, 2011) ซึ่งการที่ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลจะยิ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีมากยิ่งขึ้นที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอนที่ดีตามไปด้วย การวิเคราะห์ผู้เรียนของโรงเรียนผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากการกำหนดนโยบายหรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในความเข้าใจของโรงเรียนในประเด็นที่กล่าวถึงนี้ ดังตัวอย่างประเทศสิงคโปร์ โรงเรียน MAI ที่มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่น่าสนใจคือ (Madrasah Al-Arabiah, 2018)

“เราเชื่อว่านักเรียนทุกคนนั้นมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง และทุกคนสามารถไปสู่ความสำเร็จได้ โรงเรียนจึงควรจัดให้มีหลักสูตรและโปรแกรมสำหรับนักเรียนซึ่งต่างมีความสามารถที่หลากหลายเพื่อท้าทายและขยายศักยภาพของพวกเขา (We believe that every child is unique and every student can achieve success. School should thus provide curricula and programmes for students with a range of abilities to challenge and stretch their potential)”

เฉกเช่นเดียวกันกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน Islam Hidayah และ Ummul Qura ที่มีระบุถึงการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคลและให้ความสำคัญต่อความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการสะท้อนถึงมุมมองของโรงเรียนต่อผู้เรียน จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนไม่ได้แบ่งแยกนักเรียนในด้านพื้นหลังหรือพื้นฐานศักยภาพของนักเรียนแต่พร้อมรับนักเรียนทุกคนเข้ามาศึกษาและมองว่านักเรียนทุกคนมีศักยภาพและสามารถพัฒนาทุกคนสู่ความสำเร็จได้ ประเด็นที่น่าสนใจคือโรงเรียนทุกโรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมากกว่าตัวนักเรียน โดยผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม กระบวนการหรือกิจกรรมในการวิเคราะห์ผู้เรียนของครูเพื่อให้รู้จักนักเรียนเป็นรายคนมีดังนี้

การพูดคุยเป็นรายบุคคล คือ การที่ครูผู้สอนทำความรู้จักผู้เรียนด้วยการพูดคุยเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยจะมีการพูดคุยกันดำเนินการอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง หรือขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้เรียน ทำหน้าที่เสมือนผู้ปกครองคนใกล้ชิด ผู้เรียนสามารถบอกเล่าหรือพูดคุยได้อย่างอิสระ ซึ่งการให้คำปรึกษาจะทำให้ครูผู้สอนได้ทราบถึงภูมิหลังของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนได้มากขึ้น กิจกรรมการพูดคุยนั้น สอบถามและร่วมกันวางแผนความต้องการหรือความถนัดของผู้เรียน เช่น ความใฝ่ฝัน ความชอบ หรือสิ่งที่นักเรียนอยากเป็นในอนาคต เป็นต้น โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เขียน วาดภาพ หรือเล่าเกี่ยวกับความใฝ่ฝันของตนเอง เช่น กิจกรรมเล่าเรื่องและวาดความฝัน กิจกรรมภาพฉันทนาในอนาคต เป็นต้น เพื่อทำความรู้จักผู้เรียนผ่านสิ่งที่ผู้เรียนชอบหรือใฝ่ฝัน และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล คือ ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนในระหว่างที่มีการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนจะมีวิธีการในการรู้จักผู้เรียนมากขึ้นด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ครูผู้สอนเล่าว่าสังเกตจากตำแหน่งที่นั่งของผู้เรียน ระหว่างการเรียนการสอนผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร และการมอบหมายในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การทำงานกลุ่ม จะทำให้ครูผู้สอนได้สังเกตเห็นว่าผู้เรียนคนใดมีภาวะของความเป็นผู้นำ ผู้เรียนคนใดชอบที่จะเป็นผู้ตาม หรือผู้เรียนคนใดเป็นคนที่ไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ซึ่งการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างที่มีการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้จักและเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากขึ้น

แลกเปลี่ยนข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนระหว่างครูผู้สอน คือ การที่ครูผู้สอนใช้วิธีการสอบถามจากครูประจำชั้นหรือครูประจำรายวิชาต่าง ๆ เพื่อสอบถามถึงภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนมักจะมีการสอบถามและพูดคุยปรึกษาหารือระหว่างครูผู้สอนถึงผลการเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน

แต่แต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ส่วนใหญ่จะพูดคุยกันในกลุ่มสาขาวิชาของตนเอง เช่น ครูสอนภาษา จะพูดคุยแลกเปลี่ยนในกลุ่มครูที่สอนภาษาด้วยกัน หรือครูสอนคณิตศาสตร์จะพูดคุยปรึกษาหารือกันในกลุ่มครูคณิตศาสตร์ เป็นต้น และในช่วงของการเลื่อนชั้นจะมีการประชุมเพื่อพูดคุยเรื่องคะแนนผลการเรียน และมีการวิเคราะห์ผลการเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งครูผู้สอนจะได้ทราบภูมิหลังของผู้เรียน ได้จากการสอบถามจากครู วิธีการนี้จะทำให้ครูผู้สอนเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น

ประเมินจากแบบทดสอบวัดความพร้อม คือ ครูผู้สอนใช้วิธีการวิเคราะห์ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อจะได้วิเคราะห์หาว่าผู้เรียนมีความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในรายวิชานั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนมักจะใช้วิธีการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน และจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนจะทำให้ครูผู้สอนสามารถแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มได้ เช่น กลุ่มผู้เรียนที่เรียนดี และเรียนไม่ดีหรือยังไม่มี ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา เป็นต้น ซึ่งเมื่อครูผู้สอนเห็นความแตกต่างของผู้เรียนและวิเคราะห์ผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนก็สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้ดีขึ้น

การสอบถามผู้ปกครอง คือ ครูผู้สอนใช้วิธีการสอบถามจากผู้ปกครองของผู้เรียนเกี่ยวกับผลการเรียน ความถนัด ความสนใจ และลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโรงเรียนจะมีชั่วโมงของการพบปะพูดคุยระหว่างครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง ครูผู้สอนมักจะเข้าไปพูดคุยสอบถามผู้ปกครองของผู้เรียน ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอยู่เสมอ ทั้งสนับสนุนในการเรียน การช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจากการสอบถามพูดคุยผู้ปกครองจะทำให้ครูผู้สอนเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น และนำไปสู่การออกแบบในการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้

2.2.3 การประเมินศักยภาพการสอนของครูผู้สอน

ศักยภาพของครูในการจัดการชั้นเรียนหรือจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของครูผู้สอนถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน (Brophy, 1986; Harris & Sass, 2011) หัวใจสำคัญคือ จะทำอย่างไรให้ครูได้ตระหนักและประเมินศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และยอมรับในผลการประเมินจาก ทั้งผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง รวมถึงการประเมินจากผู้เรียน จากการศึกษาในภาพรวมของทั้งสามโรงเรียนพบว่าแนวทางการประเมินของครูนี้นั้นยังไม่ได้ชัดเจนมากนัก ซึ่งต่างจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบการประเมินตนเองตาม ข้อกำหนดข้อตกลง (Term of Reference: TOR) การประเมินจากผู้บริหารและนักศึกษาส่งผลให้ทราบถึง ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ประเด็นการพัฒนาระบบการประเมินครูผู้สอนจึงเป็นอีกโจทย์ วิจัยที่น่าสนใจที่สามารถต่อยอดได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยค้นพบบางประเด็นจากการศึกษาโรงเรียนทั้งสามแห่งที่ น่าสนใจสำหรับการประเมินศักยภาพการสอนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การประเมินจากครูพี่เลี้ยง การประเมินจากครูพี่เลี้ยงจะดำเนินการเฉพาะครูใหม่ ตัวอย่างการ ปฏิบัติของโรงเรียน Ummul Qura ที่มีการกำหนดครูพี่เลี้ยงให้กับครูใหม่ทุกคน โดยนิยามครูใหม่หมายถึงครูที่ มีอายุการทำงานในโรงเรียนไม่เกิน 2 ปี และให้ครูพี่เลี้ยงร่วมกับครูผู้สอนทำการประเมินศักยภาพการสอนโดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้เป็นฐาน โดยโรงเรียนประเมินครูจากองค์ประกอบหลักของแผนการสอน 3 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็น OGi (Objective and General Information) รายละเอียดด้านเป้าหมาย ตัวชี้วัดและ

สมรรถนะที่คาดหวัง ส่วนที่สองจะเป็น TL (Teaching and Learning) ด้านการจัดการเรียนการสอน และส่วนสุดท้ายจะเป็นส่วนของ CE (Conclusion and Evaluation) และเน้นการประเมินทักษะในการบูรณาการของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เนื่องจากโรงเรียนเน้นการบูรณาการอิสลาม

การวิเคราะห์ตนเอง คือ การที่ครูผู้สอนทำการตรวจสอบวิเคราะห์ตนเองว่ามีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนเพียงใด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนจะทำการตรวจสอบตนเองด้วยการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ซึ่งในบางครั้งการสอนอาจไม่เป็นไปตามแผนที่ให้เห็นว่าแผนการสอนอาจมีจุดบกพร่อง และอีกวิธีหนึ่งที่มีมักจะใช้ในการวิเคราะห์ตนเอง คือการทำ SWOT Analysis โดยโรงเรียนจะมีการจัดอบรมทุกภาคเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนก่อนเปิดภาคเรียน ครูทุกคนจะได้วิเคราะห์การสอนของตนเองว่าเป็นอย่างไร ต้องพัฒนาด้านใดบ้าง อาจจะทำการวิเคราะห์เป็นรายกลุ่มวิชาหรือเป็นการวิเคราะห์รายบุคคล ซึ่งการตรวจสอบหรือประเมินศักยภาพการสอนของตนเองอยู่เสมอจะช่วยให้ครูผู้สอนเห็นจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง และนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน คือ การที่ครูผู้สอนสอบถามความคิดเห็นในการทำงานของตนเองจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแต่ละโรงเรียนมักจะมีการพูดคุยปรึกษาหารือระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันเป็นประจำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละคนจะแบ่งปันสิ่งดี ๆ ให้เพื่อนร่วมงาน เช่น การช่วยสอนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีการสอบถามเพื่อนร่วมงานให้ช่วยประเมินการทำงานของตน ซึ่งเพื่อนร่วมงานจะสะท้อนจุดที่ดีและจุดที่ยังต้องมีการพัฒนา ด้วยวิธีการเหล่านี้จะทำให้ครูผู้สอนเข้าใจตนเองและมองเห็นศักยภาพของตนเองว่ามีด้านดีและจุดที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอะไรบ้าง

การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนสอบถามความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนของตนเองจากผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพในการสอนของตน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอบถามผู้เรียนในชั้นเรียนระหว่างที่ทำการสอน หรือการสอบถามในช่วงท้ายคาบของการสอน ว่าเข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนได้อธิบายหรือไม่ หากผู้เรียนตอบกลับว่าไม่เข้าใจ ครูผู้สอนต้องยอมรับและพยายามหาวิธีการในการแก้ไขวิธีการสอนของตนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น เช่น การหาเทคนิคการสอนแบบใหม่ การหากิจกรรมมาช่วยระหว่างการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น และหากผู้เรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นให้ครูผู้สอนรับทราบ ครูผู้สอนก็ต้องสังเกตจากสีหน้า แววตาหรือพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น

4.2.3 การวิเคราะห์การจัดการอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านซึ่งไม่ใช่เฉพาะการสอนเท่านั้น โรงเรียนและครูต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการและทรัพยากรอื่น ๆ ในการสนับสนุนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาแนวคิดกลยุทธ์การสอนผู้วิจัยพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสอนซึ่งถือเป็นปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการศึกษานี้ได้ตั้งประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการรวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อศักยภาพการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ของ

ครูผู้สอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเวลา 2) การออกแบบห้องเรียน 3) บุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) ทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 5) วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การบริหารจัดการเวลา

จากการศึกษาพบว่า ในประเด็นการบริหารจัดการเวลาครูมีการดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในคาบเรียนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหานอกชั้นเรียน และลดเวลาครูเพิ่มเวลานักเรียน รายละเอียดดังนี้

การจัดตารางสอนแบบสัปดาห์คู่หรือสัปดาห์คี่ เป็นรูปแบบการจัดตารางสอนของครูโรงเรียน MAI ที่จะกำหนดให้ครูสอนรายวิชาต่าง ๆ โดยโรงเรียนจะกำหนดตารางให้ครูสอนวิชามากในสัปดาห์ที่หนึ่ง ส่วนสัปดาห์ที่สองจะมีวิชาสอนน้อยลง เพื่อให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอน การพัฒนาครู รวมถึงการร่วมการอบรมที่จัดโดยโรงเรียนหรือหน่วยงานภายนอก การจัดตารางสอนของโรงเรียน MAI ถือว่ามีความโดดเด่นอย่างยิ่งและเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาครูที่ให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมของครูก่อนการเรียนการสอน และผลสะท้อนจากครูถือว่าครูมีความพอใจอย่างยิ่งและมีเวลาในการสร้างสรรค์งานและนวัตกรรมการเรียนการสอน ได้มากกว่าการจัดตารางสอนแบบปกติทั่วไป

การกำหนดระยะเวลาในคาบเรียน คือ เวลาที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา จากการศึกษพบว่าทุกโรงเรียนใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนต่อคาบ 30-35 นาที ซึ่งบางวิชาเพียงพอและเหมาะสมกับผู้เรียน อย่างไรก็ตามเวลาสามสิบนาทีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ในบางวิชาเนื่องจากมีเนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่ต้องใช้เวลา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ ในการทำแบบฝึกหัด วิชาวิทยาศาสตร์ในการทดลอง เป็นต้น จึงทำให้บางวิชาจะต้องใช้เวลาในการสอนสองคาบติดกัน เพื่อจะทำให้มีเวลาเพียงพอในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

เรียนรู้เนื้อหานอกชั้นเรียน คือ การให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาและความรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน เพื่อลดเวลาในห้องเรียน และในห้องเรียนเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะมากกว่าการให้เนื้อหา เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่และด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์ ดังนั้นครูจึงออกแบบการเรียนการสอนที่ไม่เน้นเนื้อหาในห้องเรียนและมีโจทย์ให้ผู้เรียนสืบค้นด้วยตนเองเพื่อนำความรู้มาแลกเปลี่ยนและถกเถียงกันในชั้นเรียน

ลดเวลาครูเพิ่มเวลานักเรียน คือ การลดเวลาในการบรรยายหรือการพูดของครูในชั้นเรียน และให้การพูดและการสื่อสารในชั้นเรียนนั้นเป็นของผู้เรียน การบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียนจึงเน้นการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนเพราะครูต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของครูยุคใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นถ้าครูใช้เวลาในการพูดมากก็จะยิ่งลดเวลาการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

2.3.2 การออกแบบห้องเรียน

จากการศึกษาพบว่า การจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ตามมุมมองและวิธีการที่ครูผู้สอนได้มีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มี 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ห้องเรียนแบบเปิดพื้นที่ 2) การนั่งเรียนเป็นรูปตัวยู 3) ห้องเรียนที่สามารถเคลื่อนย้ายที่นั่งเรียนได้ 4) ผู้เรียนนั่งเรียนเป็นกลุ่ม และ 5) เพิ่มพื้นที่การเขียนหรือใช้กระดานขนาดใหญ่ ซึ่งแต่ละลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

ห้องเรียนแบบเปิด (Open space) คือ สถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนควรจะมีขนาดใหญ่มีพื้นที่เพียงพอในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทุกโรงเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนต้องการห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าปัจจุบันที่เป็นอยู่ เพราะผู้เรียนจะได้มีพื้นที่ในการเรียน ผู้เรียนสามารถใช้ห้องเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเคลื่อนไหวในห้องเรียนก็สามารถทำได้สะดวก และมีความรู้สึกสบายไม่อึดอัดเท่ากับห้องเรียนขนาดเล็ก ซึ่งหากมีห้องเรียนขนาดเล็ก การนั่งเรียนของผู้เรียนก็จะนั่งเรียนใกล้กันหรือนั่งเรียนติดกันเป็นแถว และบางครั้งครูผู้สอนต้องมีการย้ายจากการเรียนในห้องเรียนไปจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนแทน ครูผู้สอนเองจึงเห็นว่าหากมีโอกาสควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนได้ และส่งผลต่อการเรียนความสนใจของผู้เรียน

การนั่งเรียนเป็นรูปตัวยู คือ สถานที่สำหรับนั่งเรียนของผู้เรียนควรจะให้ผู้เรียนสามารถนั่งเรียนเป็นรูปตัวยูได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสามารถเข้าถึงระหว่างกันได้มากขึ้น และจากการศึกษาพบว่าห้องเรียนควรเป็นห้องเรียนที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ สามารถนั่งเรียนเป็นรูปตัวยูได้ และจากการสังเกตพบว่าห้องเรียนบางห้องเรียนสามารถปรับการนั่งเรียนเป็นรูปตัวยู แต่บางห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เอื้อต่อการนั่งเป็นรูปตัวยู ซึ่งครูผู้สอนเห็นว่า การนั่งเรียนตามปกติจะนั่งเรียนกันเป็นแถว บ้างก็นั่งเรียนเป็นกลุ่ม แต่หากสามารถนั่งเรียนเป็นรูปตัวยู จะทำให้ครูผู้สอนสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายกว่า

ห้องเรียนที่สามารถเคลื่อนย้ายที่นั่งเรียนได้ คือ สถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอนควรที่จะสามารถเคลื่อนย้ายที่นั่งเรียนได้ตามความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโดยปกติครูผู้สอนพยายามที่จะปรับเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายที่นั่งในการเรียนของผู้เรียน แต่อาจไม่สามารถทำได้ทุกครั้ง เนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดห้องเรียน และอุปกรณ์การเรียน เช่น เก้าอี้ โต๊ะ ซึ่งหากมีอุปกรณ์สำหรับห้องเรียนที่สามารถพร้อมในการเคลื่อนที่และสามารถพร้อมในการจัดห้องเรียนในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา จะทำให้การจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น ซึ่งจากการสอบถามส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะมีการจัดที่นั่งให้ผู้เรียนโดยพยายามให้ผู้เรียนสามารถเคลื่อนย้ายที่นั่งของตนเองได้ เช่น หากผู้เรียนคนใดนั่งเรียนหน้าห้อง ก็จะต้องปรับเปลี่ยนที่นั่งไปเรียนหลังห้อง ซึ่งจะมีการสลับที่นั่งในการเรียนระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียนในแต่ละช่วงเวลา โดยบางวิชาในหนึ่งเดือนจะสลับและเคลื่อนย้ายที่นั่งเรียน หรือบางวิชาจะปรับเปลี่ยนเป็นทอม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนภายในกลุ่มให้มากขึ้น

ผู้เรียนนั่งเรียนเป็นกลุ่ม คือ การที่ผู้เรียนมีการนั่งเรียนในห้องเรียนเป็นกลุ่ม โดยมีการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่สามารถนำมาชนกันและจัดเป็นกลุ่มเรียนได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโรงเรียนประเทศมาเลเซียและ

อินโดนีเซียจะเน้นให้ผู้เรียนนั่งเรียนเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะมีการนั่งทั้งชายและหญิงร่วมกัน และในแต่ละภาค การเรียนหรือแต่ละเดือนจะมีการสลับที่นั่งเรียน โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องย้ายที่นั่งเรียนใหม่ โดยไม่ให้ซ้ำกับ เพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยนั่งเรียนด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเพื่อนและได้ช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างเพื่อน ร่วมกันมากขึ้น และปัจจุบันพบว่าการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ดังนั้นการนั่งเรียนจึงต้องออกแบบให้ผู้เรียนได้นั่งเรียนเป็นกลุ่ม แต่บางวิชาก็ยังใช้วิธีการนั่งเรียนเป็น แถว และบางวิชาอย่างเช่นวิชาวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนประเทศสิงคโปร์ จะมีการจัดโต๊ะให้ผู้เรียนนั่งเรียนเป็น กลุ่มเพื่อสะดวกต่อการทำโปรเจกต์และอภิปรายร่วมกัน

เพิ่มพื้นที่การเขียนหรือใช้กระดานขนาดใหญ่ คือ ห้องเรียนที่มีพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือครูได้เขียนอธิบายที่มากพอสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งหลายโรงเรียนพยายามเพิ่มพื้นที่กระดานดำหรือไวท์บอร์ดให้มากขึ้น หรือมีกระดานหรือกระดาษติดตามผนังห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนหรือแสดงความคิดเห็นได้มากยิ่งขึ้น

2.3.3 บุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

บุคลากรสนับสนุนการเรียนรู้อีกบุคคลที่ช่วยสนับสนุนครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า นอกจากครูผู้สอนแล้วบุคลากรที่สำคัญเพื่อให้การเรียน การสอนบรรลุเป้าหมายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ 1) เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยี การศึกษา 2) นักจิตวิทยาหรือนักพฤติกรรมศาสตร์ 3) การสนับสนุนจากผู้ปกครอง และ 4) การสนับสนุนจาก หน่วยงานภายนอกและชุมชน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญใน ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีการศึกษาที่สามารถสนับสนุนครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อ ดิจิทัล รวมถึงการช่วยครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนสมัยใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือสารสนเทศ ด้วยกับยุคสมัยที่สื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและการศึกษาทำให้ครูผู้สอนต้องการผู้สนับสนุน เฉพาะทางที่สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำในการใช้สื่อสมัยใหม่

นักจิตวิทยาหรือนักพฤติกรรมศาสตร์ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์หรือจิตวิทยาที่ สามารถวิจัยและให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอน รวมถึงการเป็นศูนย์ในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เนื่องจากนักเรียน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง และมีลักษณะของปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น เด็กนักเรียนมีความเครียด มากกว่าสมัยอดีตเพราะต้องรับรู้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ความรุนแรง รวมถึงค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ลำพังเพียงครู บางครั้งมีภาระงานที่ต้องเตรียมการสอนที่หนักอยู่แล้ว จึงต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ และช่วยสนับสนุนการแก้ปัญหานักเรียน รวมถึงการวิจัยร่วมกับครูผู้สอนใน ประเด็นต่างๆ ที่สำคัญร่วมกับ ครูผู้สอน

การสนับสนุนจากผู้ปกครอง คือ การที่ครูผู้สอนและโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองใน การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากไม่ได้รับการ สนับสนุนจากผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนอาจทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถพัฒนา

ผู้เรียนได้เต็มที่ ซึ่งจากการศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะช่วยเหลือและคอยสนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนและโรงเรียน เช่น การสนับสนุนในด้านการการเงิน วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนในการช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองนั้นจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี การได้รับความไว้วางใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและชุมชน คือ การที่ครูผู้สอนและโรงเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้ครูผู้สอนมีแหล่งสนับสนุน และช่วยในการพัฒนาผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยใกล้เคียง เนื่องจากผู้ปกครองของผู้เรียนเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย เมื่อมีโปรแกรมแข่งขัน ทางโรงเรียนก็มักจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมแข่งขัน และการได้รับความช่วยเหลือโดยได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน อย่างเช่นได้รับการสนับสนุนทุนยนต์ที่สามารถบังคับได้ด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เรียนและครูผู้สอน รวมทั้งยังมีการทำ MOU ร่วมกับองค์กรภายนอก เช่นการร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์ โรงเรียนเคยส่งผู้เรียนไปเรียนรู้การทำงานและการทำวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและเป็นการเปิดพื้นที่ทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนในการจัดฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการสอนของครูในโรงเรียน ซึ่งการได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้ครูผู้สอนและโรงเรียนมีโอกาสได้รับสิ่งดี ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3.4 ทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ หนังสือ ฐานข้อมูล เครือข่ายออนไลน์ รวมถึงสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ทรัพยากรการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญมี 3 ประเภท ได้แก่ 1) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องฉายภาพ 2) แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟน 3) เครื่องรับและส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องฉายภาพ คือ ทรัพยากรในด้านเทคโนโลยีที่มาช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซีหรือโน้ตบุ๊ก เครื่องโปรเจคเตอร์ หรือทีวีขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ และติดตั้งให้ครบทุกห้องให้พร้อม

แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟน คือ ถือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับใช้ในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นโรงเรียนควรเปลี่ยนความคิดจากไม่อนุญาตเป็นอนุญาตให้ผู้เรียนนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในโรงเรียนตามความเหมาะสมหรืออาจมีการควบคุมได้บ้างโอกาสแต่ไม่ควรห้ามโดยเด็ดขาด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่อนุญาตเฉพาะในบางวิชาและเฉพาะนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมปลาย และอนุญาตให้ผู้เรียนสามารถใช้โทรศัพท์มือถือในกรณีที่ครูผู้สอนมีกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ต้องให้ผู้เรียนใช้ในการศึกษาหาข้อมูลออนไลน์ แต่ครูผู้สอนต้องแจ้งให้โรงเรียนทราบและได้รับอนุญาต ถึงแม้ว่าการใช้โทรศัพท์มือถือยังไม่ได้รับอนุญาต แต่ในมุมมองของครูผู้สอนเห็นว่า ในอนาคตอาจให้ผู้เรียนสามารถนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ในโรงเรียนได้

เพื่อส่งเสริมและเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการวางแผนการนำไปใช้
ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไรต่อผู้เรียน และสามารถจัดการในการนำมาใช้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ

เครื่องรับและส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง คือ โรงเรียนต้องจัดเตรียมและติดตั้งเครื่องรับ
และส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและสามารถเข้าถึงสัญญาณได้ทุกพื้นที่ของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า
ทุกโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และครูส่วนใหญ่เห็นว่าผู้เรียนควรจะ
ได้รับอนุญาตในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและการใช้โทรศัพท์มือถือ แต่อาจต้องมีข้อตกลงหรือกฎในการใช้อย่าง
เหมาะสม ซึ่งการอนุญาตในการใช้นั้นหลายโรงเรียนกำลังอยู่ในกระบวนการทำวิจัยว่าการใช้อินเทอร์เน็ตและ
โทรศัพท์มือถือสามารถใช้ได้และเกิดผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด อะไรคือผลดีและอะไรคือผลเสีย
และจะนำมาวางแผนในการมาปรับใช้ในการเรียนการสอนอย่างไร ซึ่งปัจจุบันถึงแม้ว่าบางวิชาครูผู้สอนได้
อนุญาตให้ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า แต่ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้คอยควบคุมดูแลการใช้งานอย่าง
ใกล้ชิดและต้องได้รับอนุญาตจากโรงเรียนก่อนการใช้งาน

2.3.5 วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัฒนธรรมการเรียนรู้ คือ สิ่งที่เราอาจไม่ได้เขียนไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจนแต่เป็นการปฏิบัติหรือ
ลักษณะของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจนเป็นวัฒนธรรมปกติของชั้นเรียน จากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามมุมมองของครูผู้สอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งมี 4 ด้าน คือ 1) การตั้งคำถาม
2) แบ่งปันความรู้ 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การมีระเบียบวินัยขั้นสูง 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งหากนักเรียน
ขาดวัฒนธรรมข้างต้นก็จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามมาด้วย

การตั้งคำถาม (Eager to Ask) คือ วัฒนธรรมในการตั้งคำถามหรือมีความอยากรู้อยากเห็นและ
กล้าที่จะถามคำถาม ในขณะที่ครูและผู้ถูกถามก็ยินดีที่จะรับฟังและตอบคำถามของนักเรียน การถามถือเป็น
จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ดังนั้นจึงต้องสร้างวัฒนธรรมในการตั้งคำถามแก่นักเรียน และควรฝึกฝนให้นักเรียนมี
วิธีการในการตั้งคำถามที่ดี รู้จักความเหมาะสมและบริบทสถานการณ์ในการตั้งคำถาม

แบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) คือ การแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน
เมื่อผู้เรียนเรียนรู้หรือค้นพบประเด็นใหม่ทั้งในเรื่องการเรียนหรือการใช้ชีวิตประจำวัน ผู้เรียนชอบที่จะ
แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น การแบ่งปันความรู้เพื่อนให้สามารถรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้อื่น ๆ และรักที่จะให้ผู้อื่น
ได้รับทราบประเด็นที่น่าสนใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learner) คือ การเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วย
ตนเอง รู้จากการเข้าถึงแหล่งความรู้ การจัดระเบียบวินัยในตนเองเพื่อการเรียนรู้ รวมถึงมีความอดทนและมุ่งมั่น
ในการเรียนรู้ เนื่องจากความรู้สามารถหาได้ตลอดเวลาและได้ทุกสถานที่ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นบุคคลที่สามารถ
เรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จได้ในศตวรรษที่ 21

การมีระเบียบวินัยขั้นสูง (High Self-Disciplines) คือ การมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยเฉพาะ
ระเบียบวินัยในการเรียนรู้ สามารถจัดการตนเอง จัดการเวลาในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และรู้จัก

การทำหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นผู้แสวงหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเพื่อเป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดเวลา

การทำงานเป็นทีม (Teamwork) คือ วัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากผู้เรียนมักใช้เวลาไปกับการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์มือถือ จึงทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่นน้อยลง ส่งผลต่อทักษะการสื่อสาร การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก็ลดน้อยลง ซึ่งในทางปฏิบัติช่วงวัยของการศึกษาเป็นวัยที่ผู้เรียนได้มีเวลาปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและเพื่อนร่วมในวัยเดียวกัน และวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาได้ คือ การที่โรงเรียนเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีโอกาสในการทำงานกลุ่ม การพบปะกับผู้อื่น การทำงานกิจกรรมชมรม เป็นต้น และให้อิสระผู้เรียนได้ออกแบบวางแผนกิจกรรมด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย
การบริหารจัดการเวลา	การกำหนดระยะเวลาในคาบเรียนอย่างเหมาะสม	-	✓	✓
	ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหานอกชั้นเรียน		✓	-
	ลดเวลาครูเพิ่มเวลานักเรียน	-	✓	-
การออกแบบห้องเรียน	ห้องเรียนแบบเปิดพื้นที่	✓	✓	-
	การนั่งเรียนเป็นรูปตัวยู	✓	✓	-
	ห้องเรียนที่สามารถเคลื่อนย้ายที่นั่งเรียนได้	✓	-	✓
	ผู้เรียนนั่งเรียนเป็นกลุ่ม	-	✓	✓
	เพิ่มพื้นที่การเขียนหรือใช้กระดานขนาดใหญ่	-	-	✓
บุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน	เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและดิจิทัล	-	✓	-
	นักจิตวิทยาหรือนักพฤติกรรมศาสตร์	-	-	✓
	การสนับสนุนจากผู้ปกครอง	✓	-	✓
	การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและชุมชน	✓	-	✓
ทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องฉายภาพ	✓	-	✓
	แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟน	✓	✓	✓
	เครื่องรับและส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	✓	✓	✓
วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	การตั้งคำถาม	✓	✓	✓
	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓	✓
	การแบ่งปันความรู้	✓	✓	-
	การมีระเบียบวินัยขั้นสูง	✓	✓	✓
	การทำงานเป็นทีม	✓	✓	-

4.2.4 การออกแบบการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผล คือ กระบวนการสำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก โดยการวัดและการประเมินผลเน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์และวัดทักษะการเรียนรู้มากกว่าผลคะแนนของผู้เรียน การวัดผล โดยครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล การติดตามและดูความก้าวหน้าในการเรียนรู้ โดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น และลดการประเมินโดยใช้แบบทดสอบ จากการศึกษาในภาพรวมการวัดและประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนทั้งสามประเทศพบว่า โรงเรียนยังคงใช้ระบบการประเมินทั้งแบบเดิมที่เน้นการวัดความรู้โดยใช้แบบทดสอบ และการประเมินแบบใหม่ที่สำคัญต่อทักษะและกระบวนการ โดยในบางรายวิชามีการประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเรียน หรือการที่ครูผู้สอนประเมินผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และทักษะการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้วางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน และการประเมินระหว่างเรียน โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอน เช่น การสังเกตพัฒนาการ การสังเกตความมั่นใจในตนเอง การทำงานเป็นทีมของผู้เรียน เป็นต้น นอกจากนี้มีการประเมินผู้เรียนหลังจากที่มีการสอน ซึ่งจะมีการทำแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์

จากการศึกษาการวัดและการประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนทั้งสามประเทศ คือ การลดการวัดโดยการสอบให้น้อยลงและใช้การวัดแบบโครงการเพิ่มขึ้น ดังตัวอย่างโรงเรียน Ummul Qura ประเทศอินโดนีเซีย โรงเรียนใช้แนวทางการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based Learning) การวัดและประเมินจึงพิจารณาจากผลงานของผู้เรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังคงมีการสอบวัดความรู้แต่เมื่อเทียบกับอดีตพบว่าปริมาณการสอบน้อยลง ตัวอย่างการวัดและประเมินผลแนวใหม่ของโรงเรียนในประเทศอินโดนีเซียดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 การวัดและประเมินผลแบบ Inquiry Based Learning ของ Ummul Qura

กระบวนการ	กิจกรรมการเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมิน	เครื่องมือ
การสำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนชมภาพยนตร์เรื่อง “Lorong Waktu” ที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ - ครูให้แนวทางและให้เวลานักเรียนในการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนวิเคราะห์เนื้อหาในภาพยนตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อคำถามประเด็นเนื้อหาในภาพยนตร์
การตั้งคำถาม	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้รับมอบหมายให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพยนตร์กับเพื่อนร่วมห้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกคนร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นจากภาพยนตร์ - นักเรียนร่วมกันรวบรวมประเด็นคำถามและจัดกลุ่มเหตุและผลของประเด็นที่สนใจจากภาพยนตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแสดงความคิดเห็นและผลจากเนื้อหาภาพยนตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบประเมินพฤติกรรม การแสดงออก การนำเสนอ และการมีส่วนร่วม

กระบวนการ	กิจกรรมการเรียนรู้	วิธีการวัดและประเมิน	เครื่องมือ
สืบค้นและรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้สาระเพิ่มเติมจากบทเรียน หนังสือ แหล่งเรียนรู้ที่ครูได้จัดเตรียมไว้ - ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามประเด็นที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือสงสัยเพิ่มเติมโดยครูคอยให้คำแนะนำและชี้แนะ - ผู้เรียนวิเคราะห์และสรุปประเด็นและเขียนสรุปลงในสมุดหรือบันทึกการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - บันทึกผลการวิเคราะห์และสรุปประเด็นการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สมุดบันทึกการเรียนรู้ - รายงานสรุปการเรียนรู้
การอธิบายเหตุและผล	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งกลุ่มนักเรียนและส่งตัวแทนกลุ่มให้ออกมาหน้าชั้นเรียนเพื่อรับกองบัตรคำตอบที่จะต้องทำกิจกรรม โดยแต่ละกลุ่มจะได้บัตรแต่ละใบที่มีหมายเลข 1-5 - ครูตั้งคำถามและให้นักเรียนร่วมคิดและตอบคำถามลงในบัตรคำตอบแต่ละใบที่ครูได้จัดเตรียมไว้ - คำถามประกอบด้วย 1) อธิบายความหมายของของตำราหนังสือแฟนตาซี 2) เขียนตัวละครและตัวละครที่มีอยู่ในภาพยนตร์เรื่อง "Lorong Waktu" ตามกลุ่ม 3) วิเคราะห์และอธิบายประเภทและพื้นที่หลังที่มีอยู่ในภาพยนตร์ 4) วิเคราะห์และพิจารณาข้อความที่มีอยู่ในภาพยนตร์ 5) เขียนสรุปผลการวิเคราะห์ตามกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น - สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> - บัตรคำ สมุดบันทึกการเรียนรู้
การแลกเปลี่ยนสื่อสาร และนำเสนอ	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนผลจากการเรียนรู้ร่วมกัน - นักเรียนแข่งขันกันตอบคำถามและให้กลุ่มที่ตอบได้ก่อนส่งเสียง "Horey" 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมของนักเรียน - การทำงานเป็นทีม 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสังเกตพฤติกรรม - การมีส่วนร่วม
การประยุกต์ใช้	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนการประยุกต์ใช้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกนี้ (Dunyawi) และการใช้ชีวิตในโลกหน้า (Ukrawi) 	<ul style="list-style-type: none"> - ความคิดเห็นและความเข้าใจ - สู่การเชื่อมโยงของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบทดสอบ (ปลายเปิด) บันทึกการเรียนรู้

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการวัดและประเมินผลที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพิจารณากระบวนการในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Formative Assessment) ซึ่งโรงเรียนจะใช้กรอบประเด็นในการสอนนี้ทุกรายวิชา นอกจากแนวทางการประเมินดังกล่าวแล้วโรงเรียนใช้การประเมินผลงานของผู้เรียน เช่น หลักสูตรท่องถิ่นในรายวิชาการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) (บูรณาการรายวิชา) โรงเรียนพยายามจัดกลุ่มวิชาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 ที่ควรบูรณาการรายวิชาหรือสหศาสตร์ และวัดประเมินผลการเรียนจากผลงานนักเรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีกรอบในการประเมินโดยใช้เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และด้านเจตคติ (Affective Domain) ซึ่งแต่ละด้านโรงเรียนกำหนดเกณฑ์และรูบรีค (Rubric) การให้คะแนนตามกรอบตัวชี้วัดที่กำหนด

การศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนกรณีของโรงเรียน MAI ประเทศสิงคโปร์ในรายวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลแนวใหม่และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือวัดผู้เรียนจากการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตประจำวัน ตัวอย่างในรายวิชาหลักศรัทธาซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะชีวิต เป็นต้น ครูอิสลามศึกษาของโรงเรียนเปลี่ยนจากการประเมินผู้เรียนโดยการสอบเป็นการประเมินจากการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติของนักเรียน โดยให้นักเรียนบันทึกของมูลการทำควมดีในระยะเวลา 1 เดือน และให้นักเรียนเขียนกราฟพัฒนาการของตนเอง ซึ่งการใช้กราฟก็เป็นการบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์ลงในรายวิชาอิสลามศึกษา และวัดจากการขยายผลความดีที่นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์กับเพื่อน ๆ ที่ปัญหาและสาเหตุของการเพิ่มหรือลดอีมาน และนำเสนอโดยการเขียนลงในกระดาษชาร์ตและตกแต่งให้สวยงามเพื่อเผยแพร่แก่นักเรียนในโรงเรียน

ตารางที่ 4.12 แนวทางการประเมินผลผู้เรียนในรายวิชาอิสลามศึกษาแนวใหม่ของโรงเรียน MAI

ด้านความรู้	ด้านทักษะ	กิจกรรมเพื่อประเมินผล	เครื่องมือ
นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ	นักเรียนมีทักษะ	นักเรียนทำกิจกรรม	
- นิยามของอิสลามและอิฮซาน	- ระบุนิยามของอิสลามและอิฮซานและสามารถอธิบายความ	- นักเรียนและเพื่อในกลุ่มร่วมวิเคราะห์คุณค่าของอีมานต่อการดำเนินชีวิตและสรุปลงในกระดาษชาร์ตและนำไปติดที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน	- แบบประเมินผล การวิเคราะห์ของนักเรียนที่นำเสนอในบอร์ด
- ความแตกต่างระหว่าง อากีตะฮ อี้มาน และชาฮาดะฮ	- ต่างระหว่างอีมาน อากีตะฮ และชาฮาดะฮ	- นักเรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับอีมานต่อชีวิตประจำวันผ่านบันทึกการเรียนรู้	- แบบประเมินบันทึกการการเรียนรู้
- ชาฮาดะฮกับความศรัทธา	- อัลกุรอานและฮาดิษเกี่ยวกับอีมานได้	- นักเรียนบันทึกระดับของอีมานในระยะเวลา 1 เดือนและสรุปลงในสมุดกราฟเพื่อดูแนวโน้มของอีมาน และวิเคราะห์หาสาเหตุที่ส่งผลต่อระดับของอีมาน และนำเสนอกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน	- แบบประเมินให้คะแนนจากการพัฒนาตนเองด้านอีมานและรู้สาเหตุ และปัญหา
- ความหมายของอีมานโดยไม่มีอิสลาม	- เข้าใจอีมานที่ไม่มีอิสลามนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในอิสลาม		
- ระดับของอีมาน	- สรุปการเพิ่มขึ้นและลดลงของอีมานด้วยการกระทำสิ่งที่ดีงาม		
	- เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างอีมานและการดำเนินชีวิต		
	- ประเมินและตรวจสอบระดับของอีมานจากการกระทำควมดีในแต่ละวัน		

การวัดและการประเมินผลถือเป็นหัวใจประการหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ มโนทัศน์การวัดการประเมินผลได้ปรับเปลี่ยนไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการวัด ผู้เรียนที่กระบวนการมากกว่าการวัดเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาพบว่า เครื่องมือที่ครูผู้สอนใช้ในการ วัดและประเมินผลผู้เรียน มี 3 เครื่องมือหลัก ได้แก่ 1) การใช้แบบทดสอบ 2) การสังเกตพฤติกรรมของ ผู้เรียน และ 3) ผลงานของผู้เรียน ซึ่งแต่ละเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีรายละเอียดดังนี้

การใช้แบบทดสอบ คือ การที่ครูผู้สอนใช้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผลผู้เรียนเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการใช้การทดสอบวัดความรู้เป็นวิธีการวัดที่นิยมนำมาใช้ ในการทดสอบผู้เรียนเป็นปกติ โดยครูผู้สอนจะมีการสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนทั้งการทดสอบเพื่อ เก็บคะแนน และเพื่อดูความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน และการทดสอบปลายภาค เพื่อวัดความเข้าใจ ทั้งหมดที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน สำหรับรูปแบบการใช้แบบทดสอบขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละ ท่านว่าจะใช้รูปแบบการทดสอบหรือข้อสอบรูปแบบใด ครูผู้สอนสามารถออกแบบข้อสอบได้ตามความเหมาะสม

การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการวัด และประเมินผลผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา จากการศึกษาพบว่าการใช้การทดสอบเพื่อวัด ความรู้ของผู้เรียนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างที่มีการจัดการเรียน การสอน ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนได้ทราบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด สังเกตได้จากอากัปภิกิริยาของ ผู้เรียน เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะต้องทำแลปในการทดลอง ครูผู้สอนจะใช้การสังเกตพฤติกรรมระหว่าง การทดลองว่าผู้เรียนสามารถทำการทดลองได้หรือไม่ พบปัญหาระหว่างการทดลองหรือไม่ ผู้เรียนมีการ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมห้องหรือไม่ เป็นต้น หรือเป็นการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ครูผู้สอนจะสังเกตพฤติกรรม ของผู้เรียนจากการกระทำ เช่น ความมั่นใจ การทำงานเป็นทีม การทำงานกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ร่วมชั้น การกล้าแสดงออก และการมีน้ำใจในการช่วยเหลือระหว่างผู้เรียน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการใช้การสังเกต พฤติกรรมจะทำให้ครูผู้สอนเห็นถึงความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ซึ่งการใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถวัดและประเมินผลได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีการใช้ทั้งการทดสอบและการสังเกตพฤติกรรมของ ผู้เรียนควบคู่กันไป

ผลงานของผู้เรียน คือ การที่ครูผู้สอนใช้ผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียนมาเป็นเครื่องมือในการวัด และประเมินผลผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนนอกจากจะให้ผู้เรียนทำการทดสอบเก็บคะแนน สอบปลาย ภาค และการใช้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนยังมีการประเมินผู้เรียนจากผลงาน ชิ้นงาน หรือ แบบฝึกหัดการบ้าน ที่นำมาส่งให้ครูผู้สอน เนื่องจากการใช้ผลงานในการประเมินจะทำให้ครูผู้สอนเห็นถึง ความก้าวหน้าความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในช่วงของการเรียน ได้เห็นถึงความรับผิดชอบ ความมีวินัยของ ผู้เรียนแต่ละบุคคล รวมทั้งได้เห็นถึงความสามัคคีการมีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการแก้ไขปัญหา ผ่านการ ทำงานกลุ่ม การทำโปรเจค

4.2.5 การประกันคุณภาพการสอน

สำหรับการประกันคุณภาพการสอน คือ การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของการสอนของครูผู้สอน ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยแบ่งการประกันคุณภาพออกเป็น 2 ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

การประกันคุณภาพภายใน

โรงเรียนมีแนวทางในการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ได้แก่ การให้ครูทุกคนมีแผนการจัดการเรียนรู้ การส่งแผนการเรียนรู้ให้หัวหน้ากลุ่มสาระและผู้อำนวยการลงนาม การนำรูปแบบการสอนที่กำหนดไปใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศชั้นเรียนโดยหัวหน้ากลุ่มสาระ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการนิเทศและประเมิน การที่ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งในแต่ละภาคการศึกษาแผนการสอนที่ได้กำหนดจะมีเนื้อหาเหมือนเดิม หรือมีการปรับปรุงเนื้อหาเพียงบางส่วน ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุตัวชี้วัดอะไรบ้าง ซึ่งครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผน แต่ในบางครั้งโรงเรียนมีวันหยุด ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องปรับรูปแบบการสอน โดยครูผู้สอนจะใช้วิธีการคัดเลือกเนื้อหาในรายวิชาที่จะทำการสอนเฉพาะเนื้อหาที่มีส่วนสำคัญสำหรับผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนไม่จำเป็นที่จะต้องสอนเนื้อหาทั้งหมดที่อยู่ในหนังสือ แต่จะคัดเลือกเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น เนื้อหาในบทเรียนใดที่มีความซ้ำซ้อนก็นำมาผนวกเป็นเรื่องเดียวกัน นอกจากนี้ในบางภาคการศึกษา โรงเรียนจะมีวันหยุด ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทันเวลา บางครั้งครูผู้สอนต้องนัดผู้เรียนมาเรียนเพิ่มเติม จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนา เกิดการเรียนรู้ และบรรลุตัวชี้วัดที่หลักสูตรได้กำหนด

การประเมินคุณภาพการสอนจากหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน

การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง หน่วยงานจากภายนอกโรงเรียนทำการประเมินคุณภาพการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน จากการศึกษพบว่าครูผู้สอนจะได้รับการประเมินคุณภาพการสอนจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน เช่น เครือข่ายโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงกำหนด และองค์กรเอกชนสอนทำหน้าที่ในการประเมินการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรนานาชาติ เช่น ประเทศมาเลเซียได้รับการประเมินจากตัวแทนประเทศบรูไนและสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์ที่ใช้หลักสูตรของ Cambridge ก็จะมีหน่วยงานที่ดูแลหลักสูตรมาประเมิน เป็นต้น นอกจากนี้ การประเมินคุณภาพการสอนและการประเมินคุณภาพของโรงเรียน ทางโรงเรียนจะได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าจะมีการประเมินช่วงวันเวลาใด เพื่อให้ทางโรงเรียนและครูผู้สอนได้เตรียมความพร้อมสำหรับการรายงาน

ในประเทศสิงคโปร์การประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมีมาตรฐานที่สูง รัฐบาลสิงคโปร์เข้มงวดต่อประเด็นคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาอย่างยิ่ง โรงเรียนที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามมาตรฐานจะต้องอยู่รับนักเรียนในปีการศึกษาถัดไป และหากยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กระทรวงกำหนดได้ก็อาจให้หยุดจัดการศึกษา ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประเทศสิงคโปร์

(MUIS) จึงมีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ข้อมูลจาก MUIS (Majlis Ugama Islam Singapura, 2019) รายงานว่าปัจจุบันมีโรงเรียนที่เข้าร่วมในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพหลักสูตร (Join Curriculum System) จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ 1) Madrasah Al-Arabiah Al-Islamiah Madrasah 2) Irsyad Zuhri Al-Islamiah 3) Madrasah Aljunied Al-Islamiah 4) Madrasah Al-Maarif Al-Islamiah 5) Madrasah Alsagoff Al-Arabiah และ 6) Madrasah Wak Tanjong Al-Islamiah ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีจุดเน้นที่ต่างกัน และโรงเรียนพยายามสร้างผู้เรียนที่มีแนวทางเฉพาะ เช่น โรงเรียน Madrasah Al-Arabiah Al-Islamiah Madrasah ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนสามัญบูรณาการที่เน้นสร้างผู้เรียนเพื่อเข้าสู่การศึกษาสายสามัญนักเรียนที่จบจะประกอบอาชีพทั่วไปและศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของประเทศหรือต่างประเทศในสายวิชาชีพ ในขณะที่ Madrasah Aljunied Al-Islamiah เป็นโรงเรียนเน้นด้านศาสนาและภาษาอาหรับเพื่อสร้างผู้เรียนที่เป็นผู้รู้ศาสนา แต่ก็มีการเรียนการสอนที่เน้นสามัญเช่นกันแต่น้อยกว่าโรงเรียนแรก นักเรียนที่จบจากที่นี่จะเน้นศึกษาต่อในสายศาสนาในตะวันออกกลาง เช่น ประเทศอียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน เป็นต้น ส่วนโรงเรียน Irsyad Zuhri Al-Islamiah จะเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งนักเรียนเมื่อจบการศึกษาจากที่นี่จะสามารถเลือกเรียนได้ว่าจะมุ่งสู่โรงเรียนที่เน้นด้านใด ช่วงหนึ่งโรงเรียน Irsyad Zuhri Al-Islamiah เคยเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาแต่เนื่องด้วยปัญหาไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานจึงจำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอนในระดับมัธยมและมุ่งเน้นเฉพาะระดับประถมศึกษาจนสามารถสร้างคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับและมีมาตรฐานในระดับสูงได้ และในระดับมัธยมก็ได้มีการตกลงระหว่างโรงเรียนโดย MUIS เป็นผู้สนับสนุนว่าโรงเรียนจะมุ่งเน้นการพัฒนาด้านใดเป็นหลัก เพื่อให้เกิดเอกภาพและแต่ละโรงเรียนมีอัตลักษณ์เฉพาะแต่ละโรงเรียน สำหรับโรงเรียนทั้ง 6 จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก MUIS ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประมาณปีละ 1.5 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพครูโดย MUIS ร่วมกับสถาบันการศึกษาแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (National Institute of Education Singapore: NIE) รวมถึงการมอบรางวัลให้แก่ครูและนักเรียนที่มีผลการเรียนและการสอนที่เป็นเลิศมากกว่า 400 คน ต่อปี

4.2.6 การพัฒนาด้านวิชาชีพของครูผู้สอน

การพัฒนาวิชาชีพครูประจำการในหัวข้อนี้เป็นประเด็นเพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยยกประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาในโรงเรียนทั้งสามแห่ง ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นส่งผลต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องทำความเข้าใจ การดำเนินการพัฒนาครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาหลักสูตรบูรณาการจึงเป็นประเด็นที่ท้าทายผู้บริหารโรงเรียนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาครูของทั้งสามโรงเรียนดำเนินโดยภาคส่วนต่าง ๆ 3 ส่วนด้วยกัน คือ โรงเรียน เครือข่ายโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาภาครัฐ โดยบทบาทส่วนใหญ่ในการพัฒนาครูผู้สอนเน้นหนักไปที่เครือข่ายโรงเรียนและโรงเรียนเอกชนเป็นหลัก และลักษณะการพัฒนาครูจะพัฒนาตามจุดเน้นที่สำคัญของโรงเรียนมากกว่าการพัฒนาตามนโยบายของภาครัฐที่มีการปรับเปลี่ยนและจับเอาประเด็นที่เป็นกระแสมาพัฒนาครู การพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาแบบเร่งด่วนและไม่ต่อเนื่อง แต่การพัฒนาโดยเครือข่ายโรงเรียนและโรงเรียนมุ่งเน้นการพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีจุดเน้นเฉพาะตามลักษณะของโรงเรียนนั่นคือการบูรณาการอิสลามและการสร้างสมรรถนะของ

ผู้เรียนให้มีศักยภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งถ้าครูมีวิชาชีพที่สมบูรณ์แล้วจะทำให้ครูเป็นต้นแบบที่ดีได้ โดยแนวทางการพัฒนาครูที่สำคัญมีรายละเอียดดังนี้

1. ครูที่เลี้ยง ครูที่เลี้ยงเป็นวิธีการในการพัฒนาครูรุ่นใหม่ โรงเรียนนิยามว่าครูที่มีอายุงานไม่เกิน 1-2 ปี โดยมาเลเซียกับสิงคโปร์ให้มีครูที่เลี้ยงดูแล 1 ปี ส่วนอินโดนีเซียดูแลครูใหม่ 2 ปี หน้าที่ของครูที่เลี้ยงคือการคอยเป็นที่ปรึกษาและให้การสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดการชั้นเรียน การแก้ปัญหา นักเรียน การทำแผนการสอน การสอน และการวัดการประเมินผลผู้เรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครูที่เลี้ยงในกรณีประเทศอินโดนีเซียกับสิงคโปร์จะมีหัวหน้ากลุ่มสาระทำหน้าที่คอยนิเทศและติดตามครูใหม่ด้วย โดยเฉพาะในประเด็นบูรณาการที่คอยให้คำแนะนำแก่ครูใหม่ที่ซึ่งไม่มีประสบการณ์ในการสอนแบบบูรณาการ ครูที่เลี้ยงยังทำหน้าที่คู่ขนานไปกับการพัฒนาครูด้วยการฝึกอบรมของเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งครูที่เลี้ยงจะคอยติดตามและประเมินผลจากการอบรมของครูใหม่ ระบบครูที่เลี้ยงเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้ผลอย่างยิ่งโดยโรงเรียนจะจัดเตรียมครูที่มีความสามารถในการสอนคอยดูแลครูใหม่และถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครูใหม่ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. วงกลมเรียนรู้พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู หรือกลุ่มศึกษาครูประจำสัปดาห์ ซึ่งเป็นจุดเด่นของโรงเรียน Islam Hidayah กับ Ummul Qura เป็นกลุ่มเรียนรู้ที่จัดขึ้นทุกสัปดาห์ โดยครูทุกคนต้องเข้าร่วมกลุ่มศึกษาซึ่งแต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 6-10 คน ผสมผสานระหว่างครูรุ่นใหม่และครูอาวุโส กิจกรรมของกลุ่มศึกษาเน้นพัฒนาด้านจิตวิญญาณความเป็นครู การเรียนรู้หลักการอิสลามสำหรับครูทั้งศาสนาและสามัญ และสาระอิสลามเพื่อการบูรณาการอิสลาม โดยโรงเรียนมีระบบและหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาครูโดยเฉพาะ กลุ่มศึกษาจะใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่ม (Murabbi) ซึ่งจะเป็นครูอาวุโสที่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าครูอื่น ๆ และเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณที่คอยกระตุ้นให้ครูมีความตระหนักในคำสอนของศาสนาและความสำคัญในการทำหน้าที่ครู การกระตุ้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในบทบาทหน้าที่ในฐานะที่ทำหน้าที่ครู ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากำลังคนสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

3. Daurah, Qiyam, Muqaiyam (DQM) คือกิจกรรมเสริมในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูและการสร้างความรักความผูกพันระหว่างครูในโรงเรียน DQM เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยรวบรวมจากการทำกิจกรรมของโรงเรียน Hidayah กับ Ummul Qura ที่มีการดำเนินการใกล้เคียงกัน กิจกรรมทั้ง 3 ประเภทมีรายละเอียดโดยสรุปคือ 1) Daurah หมายถึงการอบรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณครูประจำเดือน เน้นการให้ความรู้ด้านศาสนา โดยเฉพาะการทำหน้าที่ครูและความสำคัญของความเป็นครูในอิสลาม 2) Qiyam หมายถึงกิจกรรมละหมาดยามค่ำคืนซึ่งเป็นแบบอย่างหนึ่งของท่านศาสนทูต โดยครูทุกคนส่งเสริมให้ทำ Qiyam อย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และบางครั้งมีการทำกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรม Qiyam เป็นกิจกรรมพัฒนาครูด้านจิตวิญญาณด้วยการทบทวนและใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ในเวลาค่ำคืน การละหมาดค่ำคืนจะทำให้ครูได้ทบทวนตนเองในการดำเนินชีวิตและการทำหน้าที่ที่ผ่านมาสู่การพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 3) Muqaiyam หมายถึง กิจกรรมค่ายพัฒนาความเป็นผู้นำของครูและผู้บริหารโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเทอมละหนึ่งครั้งในลักษณะกิจกรรมนอกสถานที่ เป้าหมายหลักคือเพื่อฝึกระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และความเป็นพี่น้อง โดยครูทุกคนรวมทั้งผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนต้องเข้าร่วมกิจกรรมนี้เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

4. การเข้าร่วมอบรม การอบรมของครูในโรงเรียนทั้งสามแห่งส่วนมากจัดโดยเครือข่ายโรงเรียนเพราะสามารถพัฒนาครูได้ตรงตามความต้องการและจุดเน้นของการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากกว่าการจัดอบรมโดยหน่วยงานภาครัฐ และจัดอบรมโดยโรงเรียนเองในบางหัวข้อ โดยโรงเรียน Islam Hidayah จะได้รับการอบรมโดยเครือข่าย MUSLIH โรงเรียน Ummul Qura จะได้รับการอบรมโดยเครือข่าย JSIT สำหรับโรงเรียน MAI จะอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการอิสลามประเทศสิงคโปร์ (Majlis Agama Islam Singapura: MUIS) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในประเทศสิงคโปร์ การอบรมโดยองค์กรเครือข่ายเน้นการพัฒนาด้านศักยภาพด้านวิชาชีพครู เช่น การออกแบบหลักสูตร การอบรมเทคนิคการสอน การพัฒนาสื่อสารการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เป็นต้น นอกจากการอบรมโดยเครือข่ายแล้ว โรงเรียนสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้าร่วมอบรมจากหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ โดยครูผู้สอนสามารถเสนอเข้าร่วมฝึกอบรมได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ซึ่งการเข้าร่วมอบรมจะทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ทักษะ และได้รับเทคนิคใหม่ ๆ มาปรับปรุงและพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. อบรมในสถาบันวิชาชีพครู การอบรมในสถาบันวิชาชีพครูในกรณีของประเทศสิงคโปร์มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรเป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างโรงเรียน คณะกรรมการอิสลามและสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education) ประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะครูที่ขาดใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งโรงเรียนจะส่งเข้าอบรมในหลักสูตรที่ร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยหลักสูตรเป็นโมดูลระยะยาว และมีกระบวนการในการติดตาม และประเมินผลจากสถาบันพัฒนาครู และ MUIS จนจบหลักสูตรการพัฒนาครูของโรงเรียนแตกต่างจากแนวทางการพัฒนาในประเทศไทยที่ภาครัฐหรือหน่วยงานพัฒนาครูจะเป็นฝ่ายที่ออกแบบหลักสูตรเป็นหลัก แต่กรณีของประเทศสิงคโปร์ MUIS จะร่วมพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและจุดเน้นการพัฒนาของเครือข่ายโรงเรียนที่ดูแลกำกับโดย MUIS อย่างไรก็ตามหลักสูตรก็มีมาตรฐานตามที่กระทรวงกำหนดเพราะเป็นการพัฒนาร่วมโดยสถาบันพัฒนาครูของประเทศ

6. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนเป้าหมายมีความเข้มแข็งอย่างมาก การพัฒนาครูที่รูปแบบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นแนวทางที่โรงเรียนและเครือข่ายร่วมกันพัฒนา นอกจากการช่วยกันพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แล้ว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นการสอนก็เกิดขึ้นไปพร้อมกัน การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เช่น หน่วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์บูรณาการอิสลามของเครือข่าย MUSLIH และ JSIT ซึ่งกรณีของประเทศมาเลเซียเครือข่ายได้ระดมสมองร่วมกับครูและนักวิชาการภายนอกในการพัฒนาเอกสารและคู่มือสำหรับครูเพื่อแนะนำและอำนวยความสะดวกในการบูรณาการอิสลาม ซึ่งเครือข่ายโรงเรียน Musleh ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือและแหล่งเรียนรู้ที่มีชื่อว่า “หลักสูตรบูรณาการหลักสูตร (Akidah Merantasi kurikulum)” เช่นเดียวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้รายวิชาอิสลามศึกษา (Dirasat Islamiah) บูรณาการ ของ MAI ร่วมกับ MUIS ของประเทศสิงคโปร์

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลข้อค้นพบจากการศึกษากลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเข้าใจของครูต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมุมมองของครูต่อคุณลักษณะของครูผู้สอนสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่สองเป็น

กลยุทธ์การสอนที่แบ่งออกเป็น ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน 3) การวิเคราะห์ประเด็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน 4) การออกแบบการวัดผลและประเมินผล 5) การประกันคุณภาพการสอน 6) การพัฒนาด้านวิชาชีพของครูผู้สอน ข้อมูลในบทนี้เป็นหัวใจสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*